

FRASEANIA

revistă de critică teologică

Director: G. Racoveanu

Științificii și Teologia

Am pomenit eu odată de un teolog rumân care ținea foarte mult să-și sprijine părerile pe... Ernst Haeckel. Asta nu e o poveste — prea e „bună“, ca să poată fi inventată! — ci o întâmplare adevărată; asupra căreia e cu atât mai de nevoie să ne ostenim puțin, cu cât ea nu e un caz izolat.

Științismul e unul din complexe de inferioritate ale teologiei rumânești. Ați băgat, poate, de seamă că e în viața omului o vârstă la care fiecare din noi „știm tot“. E vârsta clasei a VI de liceu; când, fiind în contact mai strâns cu știința pozitivă, ne închipuim că tot se poate înțelege și explica cu ajutorul instrumentului așa de ispititor în simplitatea lui lineară pe care această știință — câtă poate intra în capul nostru la vârsta aceea — ni-l pune la îndemână; și că tot ce nu se cuprinde în cadrele științei e basm, superstiție sau naivitate.

Există însă și în istoria spiritului omenesc o asemenea vârstă. Cronologic ea se așează, cu maximul ei de intensitate, cam pela 1870. Și este, în ignoranța ei îndrăznească și stupidă — cuvântul nu e prea tare pentru o epocă dominată spiritual de Vogt, Moleschott, Büchner, Wagner, David Friedr. Strauss, sau Haeckel — una din epocile cele mai coborâte ale culturii umane. Este adevărat că stăpânirea aceasta nu a durat prea mult. Criza raționalismului, ale cărei prime simptome par ar fi apariția impresionismului francez în pictură și invazia literaturii rusești în Europa, trebuia să ducă repede înspre declin și pozitivismul¹ științist care nu oferea nevoilor metafizice ale omenirii decât pseudoevidențe simpliste și mărginite. Dar dacă oamenii de știință, dându-și seama de limitele exacte ale eforturilor lor, au renunțat să mai transforme în generalizări metafizice rezultatele, desigur nu precare, dar cu o semnificație unilaterală, a cercetărilor lor, a rămas totuși, în mintea unei întregi categorii de oameni, posibilă de intimidare pentru că lipsită de siguranță personală, un fel de teamă nelămurită în fața prestigioaselor construcții științifice; teamă care este cu atât mai adâncă cu cât contactul omului cu știința e mai îndepărtat și care se precizează în sentimentul că lipsa de atingere cu această știință echivalează cu o ignoranță care descalifică. Sentiment

fără îndoială primar, dar care ia libertatea de acțiune și de gândire multor „doctori” ai teologiei rumânești.

Atitudinea aceasta care dezonoarează teologia, pentru că o atinge în demnitatea ei de știință de sine stătătoare, cel puțin tot atât de curată ca toate celelalte științe, și care înfățișează pe ostenitorii respectivi nu numai ca neștiutori, dar și ca neconvinși ai teologiei, este fundamental falsă.

Să observăm că în mintea acestor oameni se confundă știința cu știința pozitivă; se reduce adică știința la știința pozitivă, și mai grav, nu se conferă caracter științific decât afirmațiilor de tonalitate pozitivă; ceea ce constituie încă o restrângere, chiar în lăuntrul științelor pozitive. Felul acesta de a gândi nu e numai fals. El e și inferior; și dovedește o totală lipsă de cunoaștere a mecanismului științei pozitive. Eu știu că a existat și a avut chiar succes odată părerea că atât adevăr e într-o afirmație, câtă matematică este cuprinsă în ea. Dar convingerile acestea au trecut. Astăzi se știe, chiar de silabsitorii în ale științei, că fiecare domeniu de cercetare omenească își are incertitudinile lui; că înaintea fiecărei științe se deschide la un moment dat un câmp al presupunerilor; și că chiar în matematici anumite teorii și anumite înțelegeri sunt în funcție de temperamentul și subiectivitatea cercetătorului, unele probleme neîngăduind decât asemenea soluțiuni. Exact, vai! ca în metafizică, de pildă, unde adevărul e în funcție de timp și loc!

În fond nu există o știință și o știință pozitivă. Specificarea aceasta nu se mai poate face astăzi; când toată lumea a înțeles, în sfârșit, că cercetarea științifică se face de fapt nu asupra obiectelor, ci asupra obiectelor logice, cari toate la un loc sunt tot atât de obiecte, și, din acest punct de vedere, tot atât de reale. Cred că multă vreme de aci înainte lumea se va veseli pe seama închinătorilor științelor „pozitive”, cari au considerat întotdeauna un număr imaginar drept ceva pozitiv, dar au refuzat acest caracter unei națiuni sau unei biserici. Pentru ca să fie științifică, se cere unei afirmațiuni: să se supună rigorilor logice și să reziste unei confruntări cu realitatea la care se raportează. O afirmație nu e însă științifică în ea însăși. Ea e științifică în măsura în care se poate încadra într'un sistem de afirmațiuni legate într'un tot unitar având anumite metode și raportându-se la un anumit domeniu; cu alte cuvinte, întrucât se poate încadra într'o știință; care, aceasta din urmă, nu se definește printr'un anumit obiect — unul mai... pozitiv decât altul! — cât, mai degrabă, printr'o anumită perspectivă asupra realității și mai ales prin putința de a face sistem. Asta e știința.

Dar atunci teologia nu are nimic de invidiat alte științe, și cu atât mai puțin se poate rușina în fața unora din ele. Căci cineva poate să se țină numai de întâmplările cari îl cad imediat sub simțuri și să nu facă știință, iar altul să cate numai spre lucrurile din cer, și totuși să facă.

Iar dacă e vorba de ierarhizare, apoi parcă tot mai sus stă teologia, ale cărei temelii stau în cuvântul revelat al lui Dumnezeu, decât ori care altă știință al cărui obiect e numai făptură a lui Dumnezeu, lăsată la dispoziția bietei noastre putințe de a înțelege.

Să lăsăm, deci, în pace știința pozitivă. Ea nu conferă nici un fel de demnitate specială. Cel puțin teologilor, nu. E drept însă, adevăraților teologi.

Nae Ionescu

Spiritul profan

în cântarea corală bisericească

Existența sau influența spiritului profan în cântarea noastră corală bisericească trece până acum ca un fapt cu totul natural. Nimeni nu și-a pus măcar problema dacă există acest spirit profan. În adevăr, nici eclesiastici, nici laicii — în marea lor majoritate — și ținând seamă de cunoștințele lor tehnice și stilistice, nu gândeau, că poate fi o polyfonie potrivită liturghiei și îngăduită altarului, și o altă polyfonie nepotrivită liturghiei și neîngăduită altarului, în genere.

Totul era, la noi, să se facă muzică corală, cu sonorități cât mai impunătoare, cu efecte cât mai reușite, potriviri muzicale cât mai plăcute urechii.

Muzicanții noștri din a doua jumătate a secolului trecut au tradus sau au compus muzică corală bisericească, fără altă preocupare, decât aceea de a prezenta muzică. Aproape toți muzicanții, de cari vorbii, erau plini de talent; unii, și de știință muzicală, atâta câtă se putea pretinde dezvoltării noastre culturale muzicale în acea vreme. Bine înțeles, nici unul dintre aceștia, oricât am simțit în noi glasul sângelui, nu s'a putut ridică dincolo de comun, în ciclul muzicanților. Ei rămân figuri interesante pentru studiul dezvoltării noastre muzicale. Pentru că li se cerea muzică, atunci oamenii au scris piese liturgice după temperamentul și pregătirea lor. Au ținut poate seamă și de gustul și pregătirea ascultătorilor. De aceea unele din compozițiile lor sunt pure însăilări armonice, fără vr'o precizie de stil; altele sunt traduceri streine, pline de lirism și de o muzicalitate foarte îndepărtată de spiritul liturgic sau măcar bisericesc. (Vezi articolele mele, Nr. 1 și 2 al Predaniei).

Între a fi directorul orchestrei operei române și directorul corului bisericesc Domnița Bălașa — cum a fost Ed. Wachmann

de pildă — nimeni nu întrezărea vr'o amestecare nepotrivită, ce ar fi putut da naștere unor confuzii de ordin stilistic sau liturgic. Faptul acesta de altfel se petrecuse și aiurea în occident ca și în orientul apropiat, la Constantinopol de pildă, unde în a doua jumătate a secolului XVIII Petre Berechet era cântărețul sultanului și cântărețul bisericii cei mari ortodoxe. Ba, dimpotrivă, în epoca ce ne preocupă, cu cât cineva era mai profan în cele liturgice și se presupunea mai pregătit în ceea ce privea arta muzicală — în specie corală — cu atât era mai vrednic de cinste și acceptat în strana bisericii.

Afirmările mele făcute în *Predania* Nr. 1 și 2, sub titlul: *Cântarea corală în biserica noastră rumânească*, privesc în deosebi istoricul acestei cântări și ne lămuresc felurile influențe, pe cari le-au acceptat sau le-au manifestat muzicanții noștri în compozițiile lor. Evident, aceste compoziții sînt un document convingător de dezorientarea ce a dominat în cântarea corală din biserica noastră. Înțeleg prin aceasta, că nu se vede în cântarea noastră corală bisericească nici o unitate de stil, nici o inspirație tradițională, nici o tratare adecvată, care să se apropie de tratarea tehnică a marilor polyfoniști. Zic a marilor polyfoniști ai veacului XVI în deosebi, pentru că la ei se remarcă cu prisosință accentul credinței și profunzimea convingerii artistice-religioase. Din acest punct de vedere ei sînt și rămân isvor de inspirație și înaltă școală de dezvoltare artistică și de pietate muzicală. Observăm la compozitorii noștri de muzică religioasă sau liturgică acceptarea tehnicii verticale și a stilului comun de operă, secolul XVIII, cu soluri, duete și accente pasionale, când nu sunt simple melodii destinate evidențierii glasului, anonim sau ne-

anonim. În ansamblul ei este o muzică religioasă mai mult superficială, ce are totuși oare cari calități de forță, de patetic și de imaginație ce merită a fi relevate.

Acestea sînt simple constatări, pe cari de nu le-am face, am fi nesinceri și neobiectivi în însemnările noastre. Tot deodată am deservi istoria noastră muzicală și am stăvili orice pornire nouă de înnoire. Nu sînt critici, ci evidențieri, în lumina vremii noastre, a unor fapte muzicale ce trebuie să preocupe în deosebi pe muzicanții ce-și pun problema cîntării corale în biserica noastră rumânească și ortodoxă în genere.

La noi nu s'a petrecut în domeniul muzicii corale religioase fenomenul petrecut în țările occidentului, unde se poate urmări pas cu pas ideea călăuzitoare. Evident, și acolo s'a manifestat în răstimpuri spiritul profan — câteodată destul de brutal — în muzica religioasă; totuș poți urmări în linii largi, neîntrerupte, frămîntarea marilor muzicanți de a corespunde necesităților liturgice cum și contribuția spiritului lor creator.

Nu există nici acolo o unitate, un tipar muzical, care presupune o cristalizare a unor lungi eforturi și deci reprezintă un termen hotărît al unei evoluții muzicale. Dar există și se simte la fie ce pas preocuparea de a face artă în cadrul liturgic. Și se întîmplă ca aportul muzical să depășească ideea liturgică. Sentimentul artistic să covârșească, sau mai bine zis, să copleșească misticismul liturgic, cum de altfel s'a întîmplat în orient cu cîntarea omofonică.

În vara asta la Paris, în Sainte Chapelle du Palais, se cînta din 2 în 2 Duminici muzica maeștrilor muzicanți ai Sfintei Capele și a contemporanilor lor, restituită după memorialul ceremoniilor cari sau desfășurat între al 13 și al 18 veac. S'a cîntat în ziua de 5 Sept. muzică din veacul al 17-lea. Am ascultat între altele un *Panis angelicus*, motet pentru o singură voce, cîntat de un copil, acompaniat de flautul

timpului, (flautul dulce, ce nu se mai întrebunțează azi) viola d'amour și clavecin, compoziție a lui Henri Dumont (1610—1684). Preotul oficia sfînta liturghie în taină, și în cadrul epocii. Ei bine, spiritul acela artistic, cu totul profan, încadrat de instrumente cu sunete catifelate și languroase pînă la pasiune, însoțind un text de o desăvârșită frumusețe, cîntat impecabil de un glas curat și fraged de copil, se înfățișa — și nu pot spune numai mie — ca ceva foarte puțin adecuat liturghiei. Piesă de concert. Și întregul program era la fel. Muzică lumească, făcută să placă, nu să dispună la rugăciune și să zidească. Aveam impresia că asist la o seară de muzică în palatul lui Louis XIV, dacă aș fi tras o perdea în fața altarului și a oficiantului mut. Ei bine, acest spirit profan a mers progresiv în occident și a pătruns pînă în inima liturghiei. Am putea spune, că biserica era o vastă sală de concert, în care un iscusit organist și maestru de cor avea ocazia de a înfățișa publicului orice părea spiritului său că s'ar putea acomoda cu atmosfera bisericii și îngăduința excesiv de largă a altarului. Mai mult încă, spiritul artistic lumesc a înlocuit total, în unele momente, spiritul religios și a umplut altarul de pofta și divertismentul său. Astfel s'a ajuns să se execute în biserică fragmente din opere de teatru (*Meditația din Taïs* și marșul nupțial din *Lohengrin*) și să se creieze o concepție destul de stranie: că în biserică elementul esențial liturgic poate fi prevalat de elementul secundar muzical. De aci o quasi-disprețuire și o nesocotire a elementului principal. Și ca o consecință logică arta muzicală, în loc de a continua să fie o podobă, un vestmînt sărbătoreasc al liturghiei, se transformă complect. Spiritul lumesc ce o comandă îi impune această nouă atitudine. În adevăr, ea rămîne un vestmînt, dar un vestmînt ce preferă să acopere un trup fără viață. Liturghia pentru ea nu există decît ca un decor de desfășurare. În acest decor destul de somptuos -- deși fără

viață — arta muzicală poate să se dispună la bunul său plac. Iată cum din nesocotirea idealului liturgic s'a născut rătăcirea muzicii religioase în genere și acele corale în specie. Și — prin paradox — din această biruință a spiritului lumesc, a ieșit curentu de revenire la adevărata menire a artei muzicale religioase. Căci vechiul spirit creiase o atmosferă stranie. Credinciosul vine la biserică pentru plăcerea artistică ce o încearcă și nici de acum pentru îndestularea sufletească de care are nevoie.

Intr'o mai mică măsură la noi — și era firesc să fie așa pentru că avem coruri bisericesti și muzică polyfonică de vr'o 70 ani de abia — cântarea corală a neglijat și neglijează liturghia. Este drept, că preocuparea de căpetenie, fie a compozitorului, fie a traducătorului, fie a dirigintelui de cor, era de a face muzică în primul rând, și câte odată numai muzică, indiferent de stilul ei. Dar, fie prin faptul că în biserică noastră nu a fost muzică instrumentală, care prin caracterul său contravine în largă măsură la îndepărtarea muzicii religioase de adevăratul său scop, fie prin faptul că muzicanții noștri — de care am vorbit — nu aveau la îndemână posibilitățile muzicanților de aiurea, pregătirea și mediul lor de trăire, putem afirma, că muzica corală nu a mers așa de departe, în devastările ei liturgice. Deși pecetluită de un puternic spirit lumesc, ea a atacat problema cu multă sfiială. Și chiar atunci când a îndrăsnit dislocări artistice, le-a făcut și le-a realizat în forme oare-cum acceptabile. Mult mai dezastruoase sînt asalturile vulgare — desbrăcate și de artă și de înțelegere și de prețuire — ce se dau liturghiei de o seamă

de clerici și credincioși, cari cred că o cîntesc atunci când o însoțesc, în masă, cu sonorități necoordonate, și cari chiar când nu pun acolo un spirit total lumesc, pun ceva tot atât de ruinător, și anume: primitivism, nepregătire, îndepărtare de tradiție și de lăsamântul sfinților părinți și dascăli.

Dar cântarea corală la noi în biserică, cu tot spiritul lumesc ce a condu-o, ne-a adus un mare bine. Ne-a pregătit să înțelegem cântarea corală ce se potrivește liturghiei și altarului nostru. Căci aceleași cauze produc aceleași efecte. Și precum în occident, din dinamismul spiritului lumesc în arta muzicală religioasă, s'a născut acel curent de reformă a muzicii religioase în general, instrumentală, polyfonică și omofonică, prin prețuirea la justa valoare a polifoniei clasice și prin renașterea cântecului omofonic gregorian, tot așa și la noi un curent de înviore a cântării omofonice și de îndreptare a cântării corale.

Cântarea corală bisericască tînde să se inspire din cântarea tradițională bisericască. Iar cântarea tradițională bisericască se găsește însemnată și păstrată în documente de netăgăduită valoare liturgică.

Și astfel spiritul lumesc în cântarea corală bisericască a pregătit terenul pentru intronarea spiritului religios și regulilor liturgice și artistice în acelaș cântare corală.

Faptul acesta îl constat de câțiva ani și a devenit acum o evidență pentru mulți. Și cu cât cineva este mai introdus în subtilitățile artei muzicale, cu atât devine un mai fervent susținător al spiritului nou de reîntinerire a artei muzicale-liturgice omofonică și polyfonică.

Pr. I. D. Petrescu

Prăvilarii „Oastei Domnului“

Mărturisesc, din capul locului, că am citit cu multă luare aminte „pravilele“ celor 2 oști ale Domnului, în care se cuprinde învățătura, scopul și metoda pomenitelor tovrășii misionare, azi în conflict și concurență și anume: „Ce este oastea Domnului“ de Iosif Trifa, preot, apărută în a 5-a ediție, în 1934 și „Pravila oastei Domnului, chemări la o viață nouă, apărută cu binecuvântarea I. P. S. Sale Mitropolitului Nicolae al Ardealului, în 1937.

Preotul Iosif Trifa, azi caterisit și greu bolnav, spunea în 1934 în cuvântul înainte al cărții sale de îndrumare a oștii: „și mai presus de toate cei ce intră în oaste și cei cari au intrat trebuie să aibă negreșit cartea lui Dumnezeu, Biblia“ (pag. 3).

Mai departe, încercând să lămurească rostul mișcării ostășești, Iosif Trifa spune: „Oastea Domnului este o armată ce luptă sub steagul și conducerea lui Isus Biruitorul“ (pag. 6).

„Eu nu sunt decât un umil gornist al marelui meu Domnitor și Comandant, care m'a pus să suflu din trâmbiță și să strâng suflete sub steagul lui“ (pag. 6).

„Adunările oastei Domnului trebuie să fie înainte de toate o școală a Bibliei, o școală biblică. Biblia este o școală minunată“ (p. 177).

„Un ostaș al Domnului trebuie să fie un harnic școlar biblic, un harnic cercetător al Bibliei. În adunările oastei, toți ostașii cititori să aibă Biblia“.

„Un ostaș adevărat este — poate fi — numai un ostaș biblic“ (pag. 177).

„Ostașii Domnului trebuie să învețe a se ruga ingenunchind cu toții în jurul Crucii Mântuitorului“ (pag. 178).

Și „nu numai din cărțile de rugăciuni ci și cu vorbele lor proprii. Rugăciunea cu cuvintele proprii este un semn al lucrării Duhului Sfânt“ (pag. 179).

„Toți ostașii cei întăriți să facă pe misiunii“ (pag. 179).

„Pentru adunare, pentru adunarea dela Matei 18,28 nu trebuie aprobare specială“ (pag. 186).

„Oastea Domnului este aflarea și vestirea lui Isus cel răstignit“ (pag. 195).

„Programul oastei l-am aflat gata dela dumnezeescul Apostol Pavel“ (pag. 197).

„Puterea oastei este Isus cel răstignit“ (pag. 198).

„Creația oastei a fost dela început un voluntariat“ (pag. 206).

„Oastea trebuie să rămână un voluntariat duhovnicesc care lucrează și activează în cadrele învățăturilor din Biblie și Biserică“ (pag. 206).

„Oastea Domnului se ocupă cu cei mulți cari au dezertat din tabăra Domnului“ (pag. 215).

„În tabăra noastră vin cei ce spun plângând că au scăpat din tabăra diavolului“ (pag. 216).

„Noi, ostașii Domnului vrem să trăim evanghella... așa cum au trăit-o creștinii cei dintâi.

Asta-i toată „noutatea“ oastei Domnului“ (pag. 217).

„Eu sunt de fermă și nestrămutată convingere că sectarismul nu se poate combate decât cu o puternică lucrare de evanghelizare“ (pag. 220).

„Sectarismul — și prinderea lui — trebuie privit ca o însătoșare a oamenilor după cele sufletești“ (pag. 220).

„Fiecare ostaș cetitor să aibă biblia și să se hrănească cu cetirea ei. Biblia (în care se cuprinde și noul Testament și Psaltirea) trebuie să fie pâinea sufletească zilnică a fiecărui ostaș“ (pag. 227).

„Șapte ani de zile m'am luptat cu greutatele începutului, fără să-mi vină nime în ajutor. Șapte ani de zile, conducătorii bisericii n'au avut niciun cuvânt pentru această mișcare, cu toate că ea lucra în cadrele bisericii, inițiată fiind de un preot“ (pag. 232).

„Cei cari dela început ar fi trebuit să-i dea sprijin și ajutor, s'au interesat de ea numai atunci când era deja o puternică înfăptuire, care putea aduce glorie și laudă personală“ (pag. 232).

„Am tras și am conturat singur cadrele voluntariatului Oastei accentuând, însă, cu toate prilejurile că stăm sub controlul spiritual al bisericii întregi, Sf. Sinod (mișcarea cuprinzând toate eparhiile (pag. 132).

* * *

Din textele extrase, reiese limpede că mișcarea începută de Iosif Trifa, nu era o mișcare sectară, ci o mișcare de „înviorare religioasă“, „de întoarcere la Dumnezeu“ „de premenire a moravurilor“. Totuși ea era legată de biserică, după propria măr-

turisiere a lui Iosif Trifa, numai prin calitatea de preot a inițiatorului. Și atunci era fatal, ca ea să degereze, pe nesimțite într-o mișcare „extra ecclesiam“.

Caracterul exclusiv biblicist al pietății ostășești îi da nuanța unei mișcări neoprotestante, împotriva căreia trebuia să se ia imediat atitudine.

„E drept că Oastea lucrează și activează în cadrele învățăturilor din Biblie și Biserică“ (pag. 206).

Dar nu vi se pare că „și Biserica“ sună ca un adaus pentru circumstanță?

Căci, nicăiri, în cartea lui Iosif Trifa, nu veți găsi un singur rând în care să se vorbească de Biserică, de Sfintele ei Taine și așezări canonice, de Sfânta Tradiție, de Sfânta Fecioară, de închinarea cuvenită Sfinților etc.

El însuși nu era un practicant religios după rânduiala Bisericii ortodoxe. Este un fapt pe care Iosif Trifa nu-l poate tăgădui. Poate nici nu-și da seama de gravitatea acestui lucru.

Faptul că mișcarea a prins, totuși, e ușor de lămurit dată fiind setea de viață duhovnicească a poporului mai ales în Ardeal, unde Biserica a activat intens și nobil pe terenul ideii și conservării naționale, iar, din pricina ofensivei catolice, patronate de un stat dușman, viața mănăstirească, nesecat izvor de evlavie și trăire ortodoxă, era ca și inexistentă.

Impregnat de lectură sectară, (Iosif Trifa citea și prelucra aproape exclusiv lucrările baptistului Spurgeon, și eu însumi, la dorința sa, i-am tradus din franțuzește o parte din predicile lui Sundar Singh) era cu neputință, ca Iosif Trifa să-și poată controla doctrina pe care o vulgariza, cu vădit succes, prin publicațiile sale.

Fără studii temeinice de teologie ortodoxă, Iosif Trifa s'a pomenit, fără să prindă de veste, propagând o învățătură greșită și tedențioasă și o pietate nuanțată vizibil de protestantism.

Eu îl cred sincer pe Iosif Trifa. Sincer, dar ignorant într'ale ortodoxiei. De aci și dezastrul.

E drept, i-a lipsit și cenzura necesară. Impresionată de succesele mișcării, de extensiunea ei progresivă, în popor, autoritatea bisericească, a renunțat, sau a întârziat controlul doctrinar, prea mult.

Când ea și-a dat seama de proporțiile erorii doctrinare și de toate gravele ei urmări, n'a mai putut soluționa altfel „cazul

Trifa“ decât printr'o penibilă sentință de caterisire, care ar fi putut fi, sigur, evitată dacă un singur om, singurul dator s'o facă, ar fi fost mai atent la ceia ce se lucra cu propria sa încuviințare.

De ce acel om n'a putut fi suficient de „atent“, este altă chestiune, de care ne vom ocupa altădată.

Atunci vom spune și cine a dat cel dintâi (aici, la București, căci Sibiul s'a trezit mai târziu) semnalul de alarmă împotriva tendințelor doctrinare centrifugale ale „Oastei Domnului“. Trifa a greșit 1) pentru că n'a fost teolog, 2) pentru că n'a fost controlat și 3) pentru că devenise prezumțios și încăpățânat, în urma valului de aderențe, simpatii și laude, de care era asaltat.

Isbutise să creeze o mișcare cu care nu știa ce să facă. Ii depășise și competența și energiile.

Ambiția, însă, nu-l lăsa să ceară îndrumări și colaborări nouă.

Orgoliul lui de „om mântuit“ (de unde o știe?) îl făcea să vadă în oricine încerca să-i lămurească anumite poziții doctrinare, un „emisar al lui Satan“, care vrea să-i compromită misiunea.

Așa crede și astăzi, când se lamentează împotriva Mitropolitului, care i-a cerut și i-a obținut caterisirea.

Pentru Trifa, ca și pentru toți sectarii, viața morală e totul. Doctrina Bisericii n'are importanță. Dar viața morală au și jidovii și turcii și indiferenții cari nu se mântuesc, totuși, pentru că ei nu sunt în Biserică. Și „în afară de Biserică nu este mântuire“.

În locul „Bisericii“, Trifa a pus „Biblia“, adică *bibliolatria*. Tot materialul anecdotic, ilustrativ, povestiri, exemple etc, este prelucrat, uneori plagiat, pur și simplu, fără nicio alegere și adaptare doctrinară (pentru că Trifa nici nu o putea face) din lucrări sectare. Personal, am avut, deseori, prilejul să-i văd biblioteca. Biblia, singura carte de doctrină. Cărțile lui Spurgeon, singurele comentarii.

Și dacă, măcar acum, Sibiul este hotărât să salveze oastea, precum se pare că o dorește, din confuziunile dogmatice, în care ea a eșuat, ar trebui să întocmească un registru al tuturor erorilor dogmatice, de care sunt pline cărțile lui Trifa, și de care, repetăm, nu este numai Trifa vinovat.

Mitropolitul Ardealului ar avea prilejul să-și afirme competența dogmatică, pe care și-o atribuie, ca fost profesor de teologie dogmatică și al lui Iosif Trifa.

Înlăturând astfel legitime bănueli de complicitate (pentru lungă rezervă în care s'a ținut până acum) și mai ales, după inadvertențele surprinse în prefața cu care I. P. S. Sa însoțește traducerea românească a „Ortodoxiei” lui Bulgakov apărută la Sibiu, sub auspiciile I. P. S. Sale.

II.

„*Pravila Oastei Domnului*”, apărută cu binecuvântarea I. P. S. Sale Mitropolitului Nicolae, afară de chipurile cu care se deschide și de articulele care par a fi o replică dată „trifismului” (cuvântul nu ne aparține) cuprinde și statutele societății misionare ortodoxe „Oastea Domnului”, precum și un „regulament desvoltător al Statutelor „Oastei Domnului”.

Materialul nu este sistematizat; lucrarea îți face impresia că este ieșită tot din oficina lui Trifa.

Ca și în cartea lui Iosif Trifa găsești aici tablouri religioase, de inspirație eterodoxă, articule, cuvântări, istorioare, amestecate uneori destul de ciudat.

Editorul, face impresia că a lucrat repede și oarecum în panică. Dar, poate, știm noi, caracterul acesta *antologic* al cărții, intra în gustul poporului, mai ales în cel cultivat de lucrările lui Trifa.

De data aceasta, se simte intervenția directă și prudentă a ierarhului, care sub titlul „document” permite să i se publice răspunsul dat unui protopop din cuprinsul arhidiecezei sale, în 1930:

„Mai ales, acum, după războiu, s'a trezit o mare sete și însetare religioasă, care nu poate fi îndestulată cu metodele pastorale de până acum, cu serviciile rituale, și cu Molitvelnicul.

Sectarismul este el însuși o mărțurie despre această sete religioasă. În mreșile sectarismului au fost prinși tocmai acei cari însetau mai mult după Sfânta Scriptură și n'aveau unde să-și potolească setea lor cea sufletească.

În fața vremilor schimbate ne trebuia o preoțime mai activă, ne trebuia un curent de regenerare religioasă. De aceia am purces la trezirea acestui curent religios. *Dela mine s'a pornit acest curent.*

Îmi trebuia un organ de publicitate și un om. Cine era omul care să mă înțeleagă? Dumnezeu m'a oprit cu gândul asupra lui Iosif Trifa, modestul preot din munții apuseni. L-am chemat. A venit. Dumnezeu l'a ajutat în munca sa cea rodnică.

Mulțumesc lui Dumnezeu că am găsit în Părintele Trifa omul de nădejde, care mi-a înțeles intențiile și pe care-l socotesc unul din cei mai vajnici colaboratori ai mei și cel mai aproape de sufletul meu”.

Din elogiul vlădicului dela Sibiu, făcut în adunarea eparhială, cu 7 ani în urmă, ar reieși ca I. P. S. Sa a văzut, în Trifa, un „*alter ego*”.

De menționat, că în 1930. apăruseră cărțile despre Sfântul Duh, prelucrate de Trifa după *Der heilige Geist* a lui Spurgeon, scăpând, de mirare, controlului doctrinar al I. P. S. Mitropolit, pe care, se pare, că-l interesau, atunci, mai mult, proporțiile mișcării, ecoul ei social, decât doctrina, pe care ea se întemeia și o propaga.

Peste 5 ani numai, Trifa va fi declarat „viclean”, „încăpățânat”, om „cu intenții ascunse”, „insubordonat” etc. Se întâmplase chestia cu „tipografia”.

Și pravila scrie:

„Pășind pe față împotriva autorității bisericesti, luptând să abată din ascultarea bisericii pe credincioșii din sânul poporului, fostul preot a voit să ducă după sine lucrarea oastei ca și cum ar fi fost un bun al său, nu al Bisericii. Din postul de preot și-a dat demisia pe motiv mincinos și vreme de aproape 2 ani a săvârșit lucrare de răsvrătire, defăimând pe superiori și ducând în rătăcire pe cei de bună credință.

În fața unei asemenea purtări, autoritatea bisericască a chemat la ordine pe cel răsvrătit, dar acesta cu diavolească vicleanie a declarat că n'are să dea seamă nimănui de nimic, întrucât n'a primit dela nimenea nicio însărcinare în legătură cu „Oastea Domnului”.

Văzându-l atât de înstrăinat, răsvrătitul a fost dat în judecata forurilor bisericesti, cari după vreme îndelungată și după repetate îndemnuri pentru întoarcere, l-au caterisit.

S'a mers și mai departe, căci chiar caterisit, fostul preot continua să asmuțe poporul și atunci Biserica nu s'a putut lăsa batjocurită, ea a luat măsuri pentru oprirea gazetei trifiste. În felul acesta, cel caterisit a fost scos din luptă și pus la locul, care i se cuvenia” (pag. 14). Despre vrajba ivită în sânul mișcării și despre neascultarea preotului I. Trifa, ni se anunță o *carte întreagă*, mai târziu (pag. 13).

Ne vom spune cuvântul, deci, când vom avea, înainte, documentele.

Dar din „documentul” în care se face apologia „vajnicului colaborator” al Părinte-

lui Metropolit dela Sibiu, extragem uluitoarea afirmație a I. P. S. Sale că „după războiu, setea religioasă a poporului nu poate fi îndestulată cu metodele pastorale de până acum, cu serviciile rituale. Și cu Molitfelnicul. (Sublinierea este a noastră).

„Trebue să împărtășești poporul cu realitățile superioare ale vieții spirituale, să-l aduci în legătură cu Hristos, cu viața în Hristos”. „...Poporul vrea să să adape la izvorul învățaturii creștine, să citească Sf. Scriptură, pe care nu i-o putem refuza.

Dați poporului Sf. Scriptură. Dați-i apa cea vie” (pp. 18, 19).

Trecând peste tonul liric, prea liric, al acestei proclamații pastorale, nu vedem niciun dezacord între metoda „trifistă” de evanghelizare și cea a Mitropolitului Bălan. Aceași *biblotetrie* și la unul și la altul. Ca și când biserica ortodoxă ar fi o biserică „fără scriptură” și poporul nostru o insulă de antropofagi, la care preotul trebue să meargă cu *biblia*, cum merg misionarii protestanți, că să-i reumanizeze prin Hristosul Bibliei.

Nu era deci firesc ca Trifa să evanghelizeze, după cea mai veritabilă metodă protestantă, răspândind *biblia* și numai *biblia*?

Fostul lui dascăl de dogmatică pune accentul principal tot pe *biblie*, ca și cum n'ar exista Sfânta Tradiție. Trifa consideră și el ca ceva secundar, inactual și poate chiar primejdios „molitfelnicul”, serviciile rituale, pentru că, de n'ar fi crezut așa, am fi găsit măcar un singur loc unde să se vorbească de importanța „slujbelor bisericesti”, a Sfintelor Taine, a Ierurgiilor, a Molitfelnicului. În Biserica ortodoxă, Biserica esențial sacramentală.

Noi credem că „molitfelnicul” nu se practică atât cât s'ar cădea și că „serviciile rituale” nu se cunosc atât cât ar trebui; că sunt uneori din păcate slujitori cari se încurcă în slujba Sfintei Liturghii, sau o mutilază, sau taie cu „ceruza” Evangheliile Sfintelor Patimi, pentru că sunt obositoare și... „prea se repetă” sau cari confundă pe Sfântul Grigorie Dialogul cu Sfântul Grigorie Teologul și, deci, atribue *Liturghia celor mai înainte sfințite* Sfântului Grigorie Teologul, crezând ei în marea lor competență în ale teologiei că trebuie să fi făcut și Sfântul Grigorie Teologul o liturghie, de vreme ce au făcut câte una ceilalți mari ierarhi și dascăli: Sf. Vasile cel Mare și Sf. Ioan Gură de Aur, alături de cari, se află Sf. Grigorie Teologul, în închinarea Bisericii.

Este foarte adevărat că preoțimea *de dincoace* n'a fost în stare să alunge cu molitfelnicul demonii unei pseudo-culturi importate din ce a avut apusul mai putred, ca să fericească țara, urmarea tristă fiind că biserica *aici* și-a pierdut în mare parte apostolescul ei rol istoric pe care l-a avut în tot trecutul neamului românesc”. (vezi: Chemarea preoțimii noastre în Bibl. bunului păstor, redactată de Dr. N. Bălan Sibiu. 1913, pp 16, 17).

Dar, oare, săracul „molitfelnic” să fi fost de vină? Sau poate tocmai părăsirea sau neînțelegerea lui? Cine poate spune un cuvânt măcar împotriva culturii teologice? Dar exclude ea, (are dreptul și poate s'o facă) molitfelnicul?

Dimpotrivă, noi credem că cine înțelege rostul molitfelnicului este un mare bogoslov. Cu cât cineva a pătruns mai adânc în tainele teologiei și trăirii ortodoxe, prețuește mai mult și susține mai aprins valoarea molitfelnicului. Credința, ea însăși, chiar fără prea mari studii de teologie, îți dă înțelegere pentru valoarea molitfelnicului. Fără credință, teologul cu diplomă, nu înțelege tot sau nu înțelege nimic, sau înțelege strâmb rosturile vieții harice. De aceea au fost preoți fără titluri academice care înțelegeau mai mult din tainele credinței, decât mulți dintre cei cu aceste studii.

Molitfelnicul nu exclude teologia — doar este atâta teologie în el — după cum nici teologia nu exclude molitfelnicul pentru că ea este sfântă. Cu cât este mai sigură teologia ieromonahului Dionisie Lungu, în ce privește ortodoxia, decât a nu știu cărui doctor în teologie, care lasă să iese din cenzura teologiei lui afirmații ca aceea, de pildă: „că biserica ortodoxă nu cunoaște pe Sfântul Duh”.

Ceiace se cere, deci, în primul rând, este să trăești molitfelnicul ca să-l înțelegi. Dacă vrei să-l înțelegi, fără să i cunoști puterea, îl calomniezi și ceri aruncarea lui la pod sau înlocuirea lui cu Harnack, cu Durkheim sau cu d-l Berceanu, fondator de atenee populare. Se înțelege, că cine își trăește rugăciunile, cine este totdeauna prezent și participă cu toată ființa lui, la slujbele pe care le săvârșește, nu poate degenera, în *automatism* ritual (deși poate și acest automatism n'ar trebui să fie interpretat, totdeauna, în sens peiorativ).

Slujbele, făcute cu indiferență, impersonal, nu pot constitui un argument impo-

triva molitfelnicului ci împotriva preotului, indiferent, sau absent, în slujba lui. Prin urmare preotul trebuie eliminat sau transformat, nu molitfelnicul.

Și preotul nu se poate îmbunătăți prin știință, ci prin educație. Iar educația se face în 'primul rând prin pildă, nu prin circuli agresive și defăimătoare, nici prin atitudini de magnat, nici prin rafinamente sibaritice.

Pentru că, în acest caz, e de o mie de ori mai bun, „*popa* cu ceaslovul și basmaua roșie“ în care-și punea cu grije, prinoasele primite dela credincioșii, petru care el se ruga cu evlavie, de dimineață până seara.

De el, Biserica poate fi sigură, că nu-i va strica învățătura și rânduelile, că nu va sta la tocmeală cu ereticii, că nu va liturghisi la „Radio“, că nu va încheia concordate cu papiștașii, că nu va mânca și se va fotografia cu rabinii, că nu va schimba pascalii și că nu va scoate călugărițele din mânăstiri, ca să le facă infirmiere.

Prin urmare nu molitfelnicul este vinovat că sunt preoți care-l practică fără suflet, fără înțelegere, fără trăire personală, poate, fără credință în ceiace el cuprinde, ci preotul, care nu s'a identificat cu chemarea lui, poate și pentru că cei ce l-au crescut, i-au trădat și falsificat idealul, l-au amăgit, sau l-au îndrumat greșit.

În numele teologiei și al adevăratei culturi, nimeni, în afară numai de cazul că cineva ar vrea să facă pe originalul, nu poate formula acuzații de inutilitate și inactualitate împotriva molitfelnicului. Mai ales că molitfelnicul nu exclude erudiția teologului, vigoarea militantă a apologetului și eroismul incandescent al misionarului.

Sub bolta sfintei Biserici ortodoxe, înfloresc și rodesc toate darurile pentru slava lui Dumnezeu și mântuirea oamenilor. Dar, recunoașteți, că nu putem lupta în numele culturii și „culturalizării“, împotriva Sfântului Duh, ale cărui haruri curg în biserică și,

din ea, în viața lumii, ca s'o îndumnezească.

Sfântă „*cultură a molitfelnicului*“! De te-ar fi avut Iosif Trifa, n'ar fi fost azi caterisit! La înfricoșata întrebare a lui Hristos, vei putea avea tu, Iosif Trifa, răspunsul cel bun? Și ce vor răspunde cei cari te-au învățat că molitfelnicul a fost bun numai „când poporul român, ducea o viață de hilot“? (Chemarea preoțimii noastre, p. 67).

De încheiere, avem, astăzi, o pravilă nouă și prin urmare o ostășie statutară.

Neoostașii — mulți proveniți din fronturile lui Trifa — s'au convertit, subit, la ortodoxie, — scăpând astfel de toate riscurile responsabilității solidare. Nu putem ști, încă dacă această convertire este sinceră și, desigur, durabilă. Deocamdată înregistram aci faptul ca pe una din consecințele salutare ale caterisirii lui Trifa, pentru că noi bănuim, că vor fi și altele nu tot atât de salutare.

„Oștile stau față în față“ iar la steagul alb al păcii sau măcar al armistițiului, se pare că nu se gândește, încă, niciunul din arhistrategii celor două fronturi beligerante.

Se pregătesc și dintr'o parte și din alta „bombe“ care se zice, că vor fi catastrofale și pentru tranșeele în care se apară Trifa și pentru cele din care atacă Secaș. „Marile puteri“ evident sunt de partea oastei celei nouă. Cea veche însă ni se comunică de unii indiscreți, că ar arunca curând în luptă o bogată arhivă menită să compromită unele prestigii socotite de mulți până acum intangibile.

Destul de trist! Dar așa se întâmplă, totdeauna, cu toți ostașii, când marii lor comandanți dorm somnul dușilor de pe lume, — și se trezesc abia, când au fost făcuți prizonierii ...adversarului sau... ai unor erori ireparabile.

Și tot așa se întâmplă cu toți cei ce cad victime *maniei grandoarei*. Dar deocamdată, ne oprim aci.

Preotul Grigorie Cristescu

Teologul Ion Nichifor Crainic *)

I.

Intr'un apel îndreptat, cândva, „către iubirii noștri vlăsceni“, d. Ion Nichifor Crainic, profesor universitar și ziarist, lăsând falsa modestie și îmbrăcându-se cu adevărul, se prezenta așa cucernicilor preoți din Vlașca : „îndrumător al culturii contemporane pe căile ortodoxiei“. Asta cată a însemna că domnia-sa cunoaște, pe degete, toate potecile ortodoxiei. In primul rând. Iar in al doilea : că are meșteșugul și puterea de a abate „cultura contemporană“ pe aceste poteci. Treabă — să o recunoaștem — grea : treabă supraomenească, treabă de Smeu, de Strâmbă-Lemne.

D. Ion Nichifor Crainic a fost, o vreme, „stegar“ în țara asta : stegar al ortodoxiei. Steagul îl luase de la domnul Sevastos, care credea, se pare, că Inchiziția a fost ispravă ortodoxă. D-l I. N. C. combătându-l pe chestia asta și ingenunchindu-l, i-a luat din mâni steagul... teologiei. Așa a ajuns stegar. Ce sta scris pe steagul acesta, purtat cu destule foloase de dl. I. N. C., se va vedea mai la vale.

Dl. I. N. C. nu se poate plânge de lipsa norocului în viață. Profesor la Facultatea de Teologie a ajuns *fără titlurile legale* : dl. I. N. C. este numai licențiat în teologie. Titlul de doctor, cerut de lege, nu-l are. Și nici alt titlu academic nu mai are. La Facultatea teologică din București — unde și asistenții, toți, sunt doctori — dl. I. N. C. este singurul „licențiat“.

Norocul domniei-sale nu s'a sfârșit însă aci : la catedră a ajuns *fără examen*.

Mai mult : dl. I. N. C. n'a avut și nu are, până în ziua de astăzi, *nici o lucrare de teologie*. (Dl. I. N. C. nu are nici măcar teza pentru licența în teologie : seria din care a făcut parte a fost scutită de această lucrare. A avut noroc și aci). Broșura „Or-

todoxia concepția noastră de viață“ ¹⁾ — conferință ținută la Sibiu — nu este teologie. Căci ce pot avea comun cu teologia a dâncimi de cugetare ca acestea :

„Intr'un sistem de filosofie, ideile ce ni se înfățișează ca adevăruri sunt investmântate în formule abstracte, care sunt accesibile unui cerc restrâns de oameni. Comunicabilitatea acestor idei se reduce la o gimnastică mintală a celor cari vor să le înțeleagă. Dar viața propriu zisă a acestui cerc restrâns câștigă prea puțin sau aproape nimic din această gimnastică mintală. Mai ales dacă luăm în seamă că ceiace ne înfățișează un filosof ca adevărat vin alți filosofi și tăgăduesc“ ?

Și nici cealaltă conferință a domniei-sale „Tineretul și Creștinismul“ ²⁾ nu se poate chema teologie. Fragmentul pe care-l dau aci, din această lucrare arată linia pe care se mișcă eforturile d-lui I. N. C. :

„In pofida acestor ostilități, tinerimea de altădată a continuat să păstreze un respect față de instituția sacră a poporului. E adevărat că înainte de războiu acest respect avea o nuanță pur națională. Biserica era considerată ca un monument al trecutului, având un rol cultural-național de mână întâia, cum i-l atribuia Nicolae Iorga, care, fost marxist în adolescență, n'a putut înțelege nici mai târziu, ca istoric național, rolul spiritual al ortodoxiei în viața neamului românesc“ ³⁾.

Tot astfel, celelalte conferințe, eseuri și articole din „Puncte cardinale în haos“ : George Coșbuc poetul rasei noastre ; Roma Universală ; Nicolae Bălcescu ; Coupo Santo ; Estetica lui Nicolae Iorga sau misticul fără voce, nu sânt teologie.

1) Sibiu, 1937, 29 pp. lei 10.

2) Publicată și in „Puncte cardinale în haos, București, 1936.

3) Puncte cardinale în haos, pag. 22.

*) Vezi nota de la pag. 24.

Teologie a făcut, totuși, d. I. N. C. In eseurile și articolele publicate în „Gândirea”, în „Cuvântul”, în „Curentul”. In teologie dl. I. N. C. are... puncte de vedere.

Ii vom înfățișa aci doctrina, în punctele cele mai clare, cele mai categorice ale ei : despre Rugăciune, despre Sfinți, despre Moaște. Din aceste puncte de doctrină va răsări teologul.

a) Dl. I. N. C. crede și mărturisește că rugăciunea care este îndreptată către Maica lui Dumnezeu, sau către Sfinți nu este rugăciune. Că valoarea ei este nulă. Fiindcă nicăiri nu se spune să facem rugăciuni către acești sfinți, oameni morți, cu trupul putred în pământ și cu sufletul în așteptarea Judecării. Rugăciune adevărată și primită (valabilă, adecă) este numai rugăciunea către cele trei Fețe ale Dumnezeirii : Tatăl, Fiul, Sfântul Duh. Dar să-i dăm d-lui I. N. C. cuvântul :

„După doctrina lui Isus și după mintea sănătoasă, la care face mereu apel dogmatica nu e rugăciune decât rugăciunea către Dumnezeu : Tatăl nostru care ești în ceruri... Căci rugăciunea presupune o ființă absolută către care să se înalțe. Dacă nu se adresează acestei ființe absolute, valoarea ei este nulă. In această ordine înaltă, pe lângă Tatăl nostru, Biserica are nespuse de frumoasele rugăciuni către celelalte fețe ale Treimii : Lumină lină ; Impărate ceresc mângâltorule. Nu există, nicăeri, nici o poruncă să ne rugăm altcuiva decât lui Dumnezeu)”.

b) Și ca să fie bine înțeles, adaogă :

„Un citat care să susțină rugăciunea către sfinți, nu există 5)”.

c) Pentru d-l I. N. C. Sfinții Mucenici sânt până la judecata viitoare, la fel ca păcătoșii, așteptând judecata. Moaștele ? O glumă sinistră :

„Et sunt, și unii și alții, (păcătoșii și sfinții n. n.) într'o stare de provizorat, în aș-

4) Nichifor Crainic, Cuibul cu barză, în „Gândirea”, an, III, nr. 11.

5) ibid.

teptarea judecării universale. Până atunci nici nu sunt întregi : sufletul lor e în cer, trupul mort în pământ)”.

Pentru nepovestita ignoranță a d-lui I. N. C. slujbele Bisericii, cu cele Șapte Taine ale Ei, cu Sfinții și Icoanele Ei, sânt — în limbajul său pitoresc — lucruri „de periferie a credinței”. D-l I. N. C. își mărturisește respectul pentru „strădania de readucere a sufletului dela periferia credinței către centrul ei : dela cultul ritual al sfinților și icoanelor, la cultul spiritual, evanghelic al lui Cristos 7)”.

In sat fără de câini dl. I. N. C. a fost o vreme „stegar al ortodoxiei”. La atâta ignoranță, etalată cu atâta siguranță de sine, nu știi ce ai mai putea răspunde. De unde ai mai putea începe. Să începi să-l informezi pe dl. I. N. C., profesor de Mistică și Ascetică la Teologie, despre conținutul „periferic” al credinței ortodoxe, după Soboarele Ecumenice și după dogmatistii Sfinții ai Bisericii ? Să-i vorbești despre sfintele lui Dumnezeu Taine — care acolo, la „periferie” stau ? Să-i arăți că nu se pot — de dragul dumnealui — arunca toate slujbele Bisericii, toate odoarele, toate icoanele, toate Pravilele și Predaniile, pe care, peste veac, le-a întărit Biserica ? Să-i pui în față hotărârea Soborului VII Ecumenic :

„Dacă cineva învață, sau condamnă, în vreun fel, ceiace Biserica consfințește : fie cartea Evangheliilor, ori chipul crucii, ori vreun alt chip, ori Moaștele vreunui Mucenic ; sau dacă cineva încearcă să dărâme predaniile Bisericii sobornicești, ori folosește la treburi lumești sfințitele vase, ori mănăstirile care trebuie respectate, de este episcop sau cleric, să fie depus din treaptă ; iar de este monah ori mirean, să se afurisească 8)”
Și iarăși :

„Anatema asupra aceluia care nu cinstește Icoanele făcute în numele Mântuitorului, sau al Sfinților 9)”.

6) ibid.

7) ibid.

8) Hefele, Histoire des conciles, d'après les documents originaux, tome III, deuxième partie, p. 733.

9) ibid, pag. 774.

Să aducem la cunoștința teologului I. N. C. învățătura despre Sfintele Icoane și despre Sfintele Moaște a Sfântului Ioan Damaschin — căruia al șaptelea sobor ecumenic îi împletește „cununi de laude” numindu-l „luminător care luminează în lume, cuvânt al vieții fiind”? Impotriva dogmatistului I. N. C. (cel cu trupurile Sfinților moarte în pământ) iată ce învață Sfântul Ioan Damaschin despre Sfintele Moaște:

„Pentru că trup mort cum poate să facă minuni? Cum, dar, printr'ânșii draci se gonesc, boale se depărtează, bolnavi se tămăduesc, orbi iarăși văd, leproși se curățesc, ispite și necazuri se risipesc, toată darea cea bună dela Părintele luminilor printr'ânșii se pogoară la ceice cu neîndoită credință cer”¹⁰⁾.

Sau să-i punem sub ochi canonul 7 al Soborului Ecumenic din anul 787:

„Deci câte cinstite biserici s'au sfințit fără de sfinte Moaște ale Mucenicilor, poruncim să se facă punere de Moaște, cu obișnuita rugăciune; iară cel ce va sfinți biserici fără de sfinte Moaște, să se caterisească fiindcă a călcat predaniile Bisericii”.

Să-i arătăm d-lui I. N. C. că Sfântul Vasilie cel Mare numește pe Sfinți „puternici mijlocitori” la Dumnezeu? Sau să-i aducem învățătura Sfântului Ioan Gură-de-Aur și a sfântului Grigorie Teologul despre sfintele Moaște, care „chinuesc pe diavoli” și „slobozesc pe cei ce gem sub legăturile lor tari”? Să-i spunem că Sfântul Efrem Sirul, Sfântul Ambrozie și toți Sfinții și marii Dascăli ai Bisericii învață... împotriva-i? Inutil! Ar trebui să aducem aci toată doctrina și toată practica Bisericii, dintru început până în ziua de azi. Iar Misticul I.

N. C., profesor de teologie ortodoxă, ar cere — ca adventiștii — un *citad* din Evanghelia, pentru întărirea autorității Bisericii.

În „Puncte cardinale în haos”, repezindu-l pe domnul N. Iorga, cavalerul Ion Nichifor Crainic, apărându-se de învinuirea de iresponsabilitate, mărturisește cu fermitate:

„Iresponsabili, domnule Iorga? Linia noastră e a lui Bălcescu. E a lui Eminescu. E a tuturor celor cari s'au răsucit românește și creștinește în rugul vedentel unui *Paradis*, din care alții și-au calculat căderea pentru vanități ucigătoare de suflet. A fost și al domniei tale. Dar pentru grăunțele onorurilor, noi n'am vândut-o! În ceasuri de groază, în zile negre ca mormintele, în săptămâni și luni de urgie, noi am stat drepti, neclătinați, responsabili de ultimul cuvânt pe care l-am scris. Căci doar despre asta era vorba: de rostul nostru ca scriitori, și de nimic altceva! Noi, domnule Iorga, am fost noi! Si nimeni dintre cei cari vor veni nu va putea scrie despre atitudinea noastră cuvinte asemenea celor chlnute de noi aci în înflintă tristețe pentru un dezastru moral”¹¹⁾.

Nu-i vom face d-lui Ion Nichifor Crainic ofensa de a-l socoti iresponsabil, când dânsul ne declară, dela rărunchi, că în toate zilele vieții sale a stat „neclătinat, responsabil pentru ultimul cuvânt pe care l-a scris”.

Dar atunci va conveni și nevinovatul „ste-gar” de odinioară al Ortodoxiei că actualul Profesor de Teologie este un ignorant sinistru.

11) *Nichifor Crainic*, Mărturisire de credință, în „Puncte cardinale în haos”, București, 1936.

10) *Dogmatica*, cartea IV, cap. 15.

G. Racoveanu

Din scrisoarea de răspuns a Starețului Paisie către Starețul Atanasie, din Sfântul Munte. Pentru Pravila bisericească.

De vreme ce pricina scrisorii tale, părinte, pe carea mi-ai scris-o, nu este — precum am zis — alta decât Pravila bisericească, de carea, învățându-mă, scrii ca să nu fie, nici decum, trecută cu vederea, de vreme ce pe aceasta au luat-o sfinții dela Apostoli, — la acum aminte bine în ce fel țin eu această Pravilă; și atunci toată îndolala pe carea o ai asupra mea o vei arunca dela inima ta.

Dumnezeiasca Liturghie, din vremea sfinților Apostoli și până în vremea sfântului Vasilie-cel-Mare, era a sfântului Iacov frațele lui Dumnezeu, — slujindu-se în întreaga Biserică. Pe această dumnezeiască Liturghie, sfântul Vasilie-cel-Mare, mai puțin, iară sfântul Ioan Zlatoust, mai mult, cu Duhul Sfânt, au scurtat-o. Așa să înțelegi și despre Pravila bisericească, pe carea sfinții Părinți au luat-o chiar dela sfinții Apostoli. Dar ce luară? Numai pricina vremilor în care se rugau sfinții Apostoli, iară nu Pravila desăvârșită, precum o ține acum sfânta, soborniceasca noastră Biserică a Răsăritului. Că în vremea sfinților Apostoli nici Tropare n'au fost, nici Condace, nici Canoane, nici Minee, nici Octoih, nici Trlod, nici Penticostar, nici multe altele pe care le ține acum sfânta Biserică. Fiindcă toate acestea nu într'o singură vreme, ci în multe vremi și ani, de mulți sfinți Părinți, cu Duhul Sfânt, s'au alcătuit și s'au dat sfintei, soborniceștii și apostoleștii Biserici.

Și sfinții Părinți au poruncit ca această Pravilă să nu fie trecută cu vederea ci să se ție în sfintele și cinstitele lavre și în monastirile cele cu viață-de-obște și în toată lumea, în toate bisericile mirenești și în tot locul unde se află rânduiala preoției; ca să fie o împreunare și o gândire la toți pravoslavnicii creștini. Și așa, până acum, cu darul lui Dumnezeu, peste toată lumea pe unde se numește Creștinătate, netrecută și neschimbată se păzește această Pravilă. Că de vei merge în Rusia, de vei merge la Ierusalim, sau aici în Sfetagora, sau și la sfârșitul pământului, pretutindenea la pravoslavnicii creștini, — în lavre, în monastiri, în bisericile mirenești și oriunde se află rânduiala preoției — precum am zis — vei afla această bisericească Pravilă păzindu-se, de

obște, cu toată păzirea și cu toată frica lui Dumnezeu. Și pentru a săvârși, întreagă și desăvârșit, această Pravilă bisericească, trebuie să fie citeți și cântăreți, ipodiaconi și diaconi și preoți și altă rânduială bisericească, — precum au așezat, cu Duhul Sfânt, sfinții Părinți la sfintele a toată lumea Soboare și au lăsat sfintei soborniceștii și apostoleștii Biserici. Dară dacă așa este (și cu adevărat așa este!), atunci să iei aici aminte, cu toată înțelegerea, ca să cunoști Pravila bisericească deplin, întreg și desăvârșit, precum se ține în sfânta și dumnezeiasa Biserică.

Celor ce au sărutat viața pustnicească și cari șed întru fără-de-grijă — călugărilor — nefiind ei nici citeți, nici cântăreți, nici ipodiaconi, nici diaconi, nici preoți, ci doar călugări proști, — nu le-au poruncit lor sfinții Părinți, — nici înainte de Soboare, nici în vremea Soboarelor, nici după Soboare, să o citească desăvârșit, nelăsând nimica. Și aceasta pentru multe și felurite pricini. Una, ca să nu se nesocotească rânduiala bisericească; fiindcă dacă ar fi și călugăr prost și ar împlini Pravila bisericească, întreagă și desăvârșit, precum s'a legiuit în soborniceasca Biserică, — atunci ar însemna că s'a hirotonisit pe sine citeț și cântăreț și ipodicon și diacon și preot. Și aceasta n'ar fi fost păzire a Pravilei bisericești; ci spargere și risipire și micșorare ar fi fost rânduiești bisericești. Să iei, dar acum aminte: Dacă eu, călugăr prost, nefiind în nici o treaptă a preoției, aș fi început, la Pravila mea, la Utrenie, sau la Ceasuri a ceti sfânta Evanghelie, sau Ecteniile, sau Vosglașeniile și Prochimenul și altele ce se cuvin preoției rânduiești, ar fi fost, oare, această Pravilă a mea după porunca sfinților Părinți? Nicidecum! Ci acest lucru al meu ar fi fost semnul nebuniei mele celei mai de pe urmă...

Sfinții Părinți, dând, la sfintele a toată lumea Soboare, rânduială și pravilă sfintei și soborniceștii Biserici, carea să nu treacă, nicidecum, au poruncit ca pravila una și aceeași să fie în sfânta Biserică din întreaga lume, pentru o gândire și o împreunare a tuturor pravoslavnicilor creștini cari se află în toată lumea. Dară călugărilor celor ce locuiesc la pustietate, niciodată, nicăiri, nu le-au poruncit sfinții Părinți ca pravila lor să fie una, peste toată lumea. O singură

Pravilă sobornicească și împreună poruncesc sfinții Părinți pustnicilor : să nu fie nicidecum deșerți de lucrarea cea duhovnicească, ci pururea să petreacă în rugăciune, în ispitirea gândurilor, în aducerea aminte de moarte și în citanile dumnezeieștii Scripturi ; în cântarea Psaltirii și în alte lucrări plăcute lui Dumnezeu. Și pentru aceia sfinții pustnicești monahi, în loc de rânduială bisericească în vremile cele rânduite, țineau pravila lor în multe feluri....

Și această, precum am zis, nu era vre-o împotrivire a lor asupra Bisericii ; ci mai vartos o împreunare și un gând. Că sfinții pustnicești părinți alegeau totdeauna din a lor pravilă nu calea cea înaltă, ci pe cea mai proastă, precum grăește sfântul Nil Sinaitul, — precum scrie despre aceasta sfântul Sofronie, patriarhul Ierusalimului. Dară dacă nu te vei încredința sfinția-ta de aceasta și vei spune mie că în vremile cele de demult încă nu era Pravila Bisericii așezată după rânduiala aceasta de acum și pentru aceia, cine cum a vrut, așa a ținut Pravila, eu îți răspund că și atunci, măcar deși nu era Pravila Bisericii atât de împlinită precum este acum (de vreme ce multe din cântările cele plăcute lui Dumnezeu, precum : Octoihul, Triodul și celelalte, s'au dat pe urmă, prin Duhul Sfânt, Bisericii) totuși, în felul în care a fost ea atunci, una a fost și atunci, peste toată lumea, în sfânta lui Dumnezeu Biserică, pentru un gând al tuturor. Dar părinții cei pustnicești nu aveau nici atunci — precum nu au nici acum — același Pravilă. Și spre mai marea ta încredințare îți voi scrie, aci, pușintel din Paterica Schitului, ca să cunoști că Pravila pustnicilor nu a fost una cu a monastirii. Numai să iei aminte :

Un pustnic oarecare a întrebat, oarecând, pe marele Varsanufie, zicând : „Cum se cade să petreacă cei ce sânt la singurătate ?” A răspuns lui : „Ceasurile și Pesnele sânt porunci bisericești și sânt bine alcătuite, pentru o împreunare a tuturor, în viețile cele de obște și în lume. Dară schitenii nici Ceasuri nu au, nici Pesne nu grăesc ; ci la singurătate petrecând, rucodeală și învățătură și pușină rugăciune fac”. Și, mai jos, iar grăește :

„Dară la cântările cele de seară, doisprezece psalmi grăesc, așijderea și noaptea tot doisprezece. Și după psalmi șed la rucodeală și cineva grăește psalmi de post, și cineva ia seama la gândurile sale și la viețile sfinților ; și alte ori citește cinci, sau

opt fol și iară se apucă de rucodeală și de altele”.

Dintru aceasta poți să înțelegi că nici mai nainte Pravila sfinților părinți din pustie nu era una cu a monastirilor. Și nici acum nu este una.

Dară dacă mă vei întreba : în ce fel nu este astăzi Pravila părinților celor pustnicești una cu a monastirilor ? eu îți voi arăta și din cuvintele tale ; numai să iei aminte.

Scrisoarea Prea Cuviosului Părintelui nostru Paisie, Arhimandrit și Stareț sfintelor monastiri Neamțul și Secul, cătră sfinția-sa Părintele Agaton, naționalicul Schitului Poiana Voronei, asupra hulitorilor sfintei rugăciuni a Domnului nostru Iisus Hristos. Prea Cinstite Kir Agatoane Ieroshimonahe, Naționalice al Sfântului Schit Poiana Voronei, împreună cu cei în Hristos frați ai sfinției-tale, mântuește-te în Domnul !

Scrisoarea sfinției-tale, dinpreună cu jalba sfinților părinți ai soborului sfinției-tale, cea dată vouă asupra Ieromonahului Teopempt, hulltorul părinteștilor cărți ale prea cuviloșilor și pe Dumnezeu purtătorilor Părinților noștri — cari învață despre lucrarea minții, adecă despre rugăciunea lui Iisus — cu bucurie am primit-o prin iubitul în Domnul fratele nostru duhovnicul Iachint. Și toate cele într'însa scrise înțelegându-le, am proslăvit pe Dumnezeu, că într'aceste de pe urmă vremi, vrednice de plâns și de tânguit, în care s'a stins dintre monahi, mai cu totul, dumnezeiasca râvnă și dragoste către cărțile cele părintești — care învață despre adevărata lucrare a Poruncilor dumnezeieștilor Evanghellii, și despre sfințita rugăciune a lui Iisus, carea singură cu mintea în inimă se săvârșește — într-un voi, cu dumnezeiasca Lui purtare de grijă, încă până acum se află. După carea dumnezeiască râvnă aceasta, adunându-vă voi în sfânta biserică, ați chemat pe mai sus pomenitul hulltor, ca să răspundă pentru hulele sale ; și acela neascultând și nevrând a veni în biserică, siliți ați fost a merge voi la dânsul la chille și a-l întreba pe el : pentruce vă numește el pe voi eretici ? Iară el tuturor v'a răspuns vouă, numind toate cărțile cele părintești deșarte și pe voi, pe toți, împreleștiți și rugăciunea lui Iisus erês, și ca și cum ar fi ieșit din munții Moșanului, — vărsând și alte cuvinte de hulă și mincinoase și fără de minte și nebunești și

bârfele. Și la sfățuirea cea duhovnicească a duhovnicului nostru Iachint, care-l sfățuia să înceteze a huli învățăturile sfinților Părinți și sfânta rugăciune a lui Iisus, a poftorit aceleași hule ale sale. Deci sfințita-ta, văzând năravul lui cel nepocăit, și necontenirea-i în hulire, cu învoirea sfinților părinți și frați scrieți cătră mine, numindu-vă pe voi sîromani, și cerând ca, întru acest lucru, să nu vă las pe voi. Și lucrul acesta, deși nu să atinge de mine, nici nu privește cătră mine — fiindcă sfântul lăcaș al vostru nu atâră de mine — cu toate acestea, văzând credința voastră cea după Dumnezeu și dragostea cea cătră mine și râvna voastră cea dumnezeiască spre această sfințită rugăciune și spre cărțile părintești, și împreună pătimind pentru scârba și necazul vostru cel pricinuit sufletelor voastre din hulițiile cele asupra unor sfințeni ca acestea, — pentru dragostea lui Dumnezeu am gândit a vă arăta vouă, din parte, de unde a început, într'aceste vremi ale noastre, hula aceasta.

Întru începutul venirii noastre, din sfântul munte al Atonului, într'acest pravoslavnic și creștinesc — iară mai vârtos decât acestea: lubitor și primitor de streini — pământ al Moldaviei, — încă petrecând eu în mânăstirea Dragomirna, am auzit cum că din munții Moșanului, dela oarecarele deșert la minte filosof monah, nu numai asupra prea sfintei și prea neprihănitei rugăciuni a lui Iisus, carea cu mintea în inimă să săvârșește, (pe carea hulitorul acesta, spre vecinica-i osândă — de nu se va pocăi — o numește erès); ci și asupra tuturor sfinților Părinți, și asupra sfintelor cărți ale lor, care învață despre această sfântă rugăciune, are prea spurcate și prea urâte, și de auzul nostru, până atuncea, ne mai auzite și nesuferite hule, prin care hule — diavolul din gura lui vorbind — oare cari monahi, ușori de minte, atâta s'au vătămat, în cât și cărțile cele părintești în râul Teastinului le-au aruncat. Și nu s'a îndestulat a scoate hulele numai cu prea spurcata-i limbă, ci încă s'ar fi apucat ca și cu mâna, prin scrisoare, să hulească și să surpe această dumnezeiască lucrare a rugăciunii și cărțile cele părintești, care învață pentru aceasta. Dar îndată a orbit, — Dumnezeu ne slobozind ca această rea lucrare a lui să iasă. Cu toate acestea, până acum, precum vedem, nu s'a prăpădit de Istov acea hula, carea s'a arătat dela hulitorul acesta — pe carele Dumnezeu să-l întoarcă spre po-

căința cea adevărată, ca să nu plară, în veac, împreună cu blestematul Varlaam Calavritul, întâlul eretic hulitor asupra acestei sfinte rugăciuni a lui Iisus. (Pe carele Biserica lui Dumnezeu de trei ori l-au dat anatemei, sobornicește, și până acum îl dă, în tot anul, în sfânta Duminecă a Pravoslaviei și îl va da, până la sfârșitul lumii, cu aceste cuvinte: „Lui Varlaam și Achindin și următorilor lor și diadohilor lor, anătema, de trei ori!“). Precum însuși Hristos adevăratul Dumnezeu: l nostru, dintru începutul credinței pravoslavnice și până acum, platră de poticnire și platră de sminteală este necredincioșilor, iară credincioșilor mântuire sufletelor; precum încă și mântuitoarea propoveduire cea evanghelicească. unora le este, după Apostol: mireasmă de moarte, spre moarte, iară altora mireasmă de viață, spre viață. Așa și această sfântă rugăciune, deși s'a făcut platră de poticnire și platră de sminteală celor ce n'au crezut și s'au îndoit de dânsa — precum vedem din cărțile grecești, care prin purtarea de grijă a lui Dumnezeu s'au tipărit (ale prea cuvicioșilor Părinților noștri Simeon Noul Bogoslov și ale ucenicului său Nichita Stitac) — cu toate acestea nimeni, până în vremea sus numitului eretic, n'a îndrăsnit să scoată hula, la arătare, sau cu graul sau cu scrisoarea, asupra celei cu gândul lucrării a acestei rugăciuni și asupra lucrătorilor ei. Ci cel întâl hulitor asupra acestei dumnezeiești rugăciuni, acesta s'a arătat. Dintr'o lature a Italiei, ce să numește Calavria, a venit în pământul grecesc și s'a sălășluit mai întâl în Solun, unde petrecând, ca unul ce nu era departe de sfântul munte al Atonului, a auzit de călugării Sfântului Munte și de această sfântă rugăciune. Și îndată mândrindu-se cu înțelepciunea sa cea filosoficească și cu astronomia, a deschis spurcata sa gură și a început a slobozi, întâl veninul, purtător de moarte, al hulii asupra rugăciunii carea cu gândul să săvârșește, și asupra monahilor, hulindu-i și numindu-i evhiți (adecă rugători), și omfiloștohi (adecă cu sufletul la bric), și macalliani; apoi și-a întors hula sa asupra a toată Biserica lui Dumnezeu și asupra dogmelor Ei; numind zidire, Lumina cea nezidită și pururea fiitoare a Dumnezeirii lui Hristos — carea din fața Sa a strălucit în Tavor sfinților Săi Ucenici și Apostoli. Așijderea a numit făptură și zidire pe toate de obște ființele și fireștile, care les dintr'una și aceleași ființă și fire a Prea Sfintei Treimi, ca din

soare strălucirea, lumina și raza, firește și ființește (care sânt: lucrarea, puterea, lumina și raza, darurile și dăruirile, și celelalte, care-s negrăite). Și ereticul acesta și ucenicul lui, Achindin și ceilalți următori și diadohi ai lor, pe toți pravoslavnicii creștini, cari propoveduesc cum că nimic nu este zidit întru Dumnezeu; ci toate nezidite și deapurarea fiitoare, a îndrăsnit a-l numi: doi — dumnezeițeni și mulți — dumnezeițeni, însuși ei fără de Dumnezeu fiind. Pentru aceasta, s'a adunat — întâi asupra lui Varlaam, carele n'a ascultat cuvintele cele de multe ori și scrisorile cele sfătuitoare ale Sfântului Grigorie Palmă și n'a voit să se pocăiască și să înceteze hulele sale, — sobor în sfântul munte al Atonului, de sfinții părinți ai Sfântului Munte, și toate hulele lui le-au dat anatemei, sobornicește. Apoi, asupra acestoreretici și a următorilor lor, în multe vremi s'au adunat în Țarigrad, în biserica cea mare, patru prea mari Soboare ale înțelepciunii lui Dumnezeu. La două Soboare dintr'însele a fost Sfântul Grigorie Palamă, încă în cinul preofesc; iară la al treilea a fost, fiind Arhiepiscop al Tesalonicului; iară al patrulea Sobor s'a făcut după pristăvirea Sfântului cătră Domnul. Și la toate Soboarele acestea, după dovedirile cele nebiruite și cele din toată dumnezeiasca Scriptură, și din sfintele a toată lumea Soboare și dela toți sfinții Părinți, Păstori și Dascăli a toată lumea, — după adevărata dovedire cea mai luminată de cât soarele, neurând ereticii aceștia, adecă Varlaam și Achindin și Grigora filosoful și toți următorii lor și diadohii, să se pocăiască și să ufurisască și să anatemisască eresurile și hulele lor; ci stăruint în dârjiile și în arătată împotriva Bisericii lui Dumnezeu, — dumnezeiasca Biserică i-a dat, pe toți acela, de trei ori anatemei, sobornicește. Și așa, după mulți ani ai năpădrii lor asupra El, săvârșindu-se ei, a primit alinare. Așijderea și pe călugări, prin cinstitele Soboare i-a arătat cum că sânt nevinovați de toate ereticeștile hule și de clevetirile ce erau asupra lor. Și dumnezeiasca rugăciune a lui Iisus — carea nu numai cu gura, ci și cu mintea, în inimă se săvârșește — soare fără prihană fiind, a rămas soare, neîntunecat de întunerecul ereticeștilor hule; ci proslăvită de toată sfânta Biserică, ca un lucru dumnezeesc.

Pentru acela, mă rog și mă cuceresc sfinției — voastre și a toatei întregii sfinte

adunări a sfânt lăcașului vostru, râvnă dumnezeiască și credință neîndoită să aveți spre cărțile părintești și spre învățăturile care într'însele se află, adecă: spre Scriptura cea dumnezeiască, spre toți învățătorii a toată lumea, și spre înțelegerea întregii sfinte Biserici, în toată unirea, fără nicio îndoire; pentru că unul și același Sfânt Duh a lucrat, precum în învățătorii a toată lumea, așa și în sfinții Părinți învățători și povățuitori ai vieții călugărești. Și într'amândouă părțile, pentru desăvârșita lor plăcere de Dumnezeu, le-au descoperit după cuvântă tainele împărăției cerurilor, adecă adâncul dumnezeieștii Scripturi. Și o învățătură ca aceasta, ce se află în cărțile părintești, este adevărată povățuire pe calea mântuirii, monahilor celor ce voesc să se mântuiască. Pe carea, cu tot sufletul fiindu-o, fugiți și depărtați-vă de hulirile acestui hulitor asupra sfintelor cărți ale purtătorilor de Dumnezeu Părinților noștri. Că unul ca acesta și alții de se vor mai afla asemenea lui, nicidcum nu pot să aibă pe vre unul din sfinți martori relei socoteli și hulelor lor; ci își au temella pe nisipul răzvrătitei și protivnicei lui Dumnezeu înțalegeri. Că rătăcesc, din pântece și grăesc minciuni, fiind învățați de tatăl minciunii, diavolul, a hull împotriva adevărului. Iară vol credincioși și adevărați filii ai pravoslavnicii Biserici a lui Dumnezeu, fiindu-vă de adevăr, fiți întemelați pe piatra cea neclătită a credinții, având adevărata lucrare a Poruncilor lui Hristos, iară pentru această prea sfințită rugăciune atâta mulțime de martori: pe prea cuvloșii și de Dumnezeu purtătorii Părinții noștri, (a căora cuprindere, în scurt, lângă aceasta o și împreunez), ca să urmați, cu toată osârduia, sfintelor învățături, silindu-vă cu sufletul și cu trupul spre tot lucrul bun și plăcut lui Dumnezeu, după puterea voastră, ajutorindu-vă darul lui Dumnezeu.

Iară cu hulitoiul acesta, de nu va vrea să se pocăiască, vă poftesc și vă rog să n'aveți cu dânsul nici o împărțășire. Și încă: de va fi cu puțință, depărtați-l, cu dragoste, dela voi, ca să petreceți viața voastră cu liniște și pace, fără de toată turburarea, spre slava lui Dumnezeu și spre mântuirea sufletelor voastre; pe carea cu toată osârduia poftindu-v'o, rămân

Al sfinției-voastre, și al toatei cei în Hristos frățimeii voastre, doritor spre tot lucrul bun desăvârșitel sporiri și pentru bine-priimita voastră rugăciune pentru mine

păcătosul, către Dumnezeu, prea osârdnic doritor,

Paisie Arhimandrit și Stareț Sfintelor monastiri Neamțul și Secul.

Sfârșitul scrisorii Starețului Paisie către Dimitrie preotul din Poltava.... Prin scrisoarea aceasta, iată și despre mine te vestesc că, din îndurarea lui Dumnezeu, încă în viața aceasta mă aflu, măcar deși cu slăbiciune trupească; având neîncetată scârbă și durere sufletească, gândind la fața cu carea volu sta înaintea înfricoșatului Judecător, și la răspunsul pe care-l volu da pentru atâtea suflete ale fraților cari s'au dat pe sineși mie întru ascultare, neputând a răspunde nici măcar pentru al meu ticălos suflet; văzându-mi, în toate, slăbiciunea mea cea sufletească și neputința, și neputând în nici un lucru bun să fiu fraților spre chip, precum cere datoria unei vieți ca aceasta. Nădejdea, neîndoită, a mântuirii mele o am numai la Dumnezeu și la Născătoarea de Dumnezeu, prin rugăciunile fraților ce viețuiesc cu mine, măcar de și sânt nevrednic. Și nu mă desnădăduiesc că milostivirea cea negrătită și neajunsă a lui Dumnezeu se va vărsa și asupra ticălosului meu suflet. Iară de nu se va vărsa, ei cu judecata cea dreaptă a lui Dumnezeu, la veșnica muncă volu fi osândit, după faptele mele cele rele, binecuvântat fie Dumnezeu! Că vrednic sânt de aceasta, pentru a mea nepurtare de grijă de Poruncile lui cele dumnezeiești.

Numai pentru atâta rog, totdeauna, a Lui milostivire: ca cu mila Sa pentru osteneala cea prea mică pe carea o volu fi făcut cândva, sau o fac, pentru această obște și adunare și viață în numele Lui cel prea sfânt, să mă învrednicească pe mine doar acestei milostiviri a Lui: ca să văd, ca bogatul pe Lazăr, în sânul lui Avraam pe fiul mei cel duhovnicești — pe adevărații robi și răbdători ai chinurilor lui Hristos, întru împărăția Lui cea cerească; ca pentru a lor rea pătimire în ascultare, să aibă a se sătura de vederea feței Lui cel dumnezeiești, cu îngerii și cu sfinții cari, întru ascultare, au bine-plăcut Lui. Și aceasta mi-ar fi de ajuns, în loc de orice plată.

Insă pentru ale lor sfinte rugăciuni, nădăjdulesc, ticălosul de mine, să mă și mântuiesc. Pentru care lucru, și pe sfinția-ta te rog, ca lui Dumnezeu să te rogi pentru

mine, rămânând eu întru totul smerit, adevărat și de mântuire doritor,

Al tău adevărat prieten.

Din viața și nevolințele Cuviosului Părintelui nostru Paisie, alcătuită de Platon shimonahul, tălmăcită de Kiriac duhovnicul și da'ă în tipar, în sfânta monastire Neamțul, la anul mântuirii 1836; iară acum dată pe slovă nouă și graiu îndreptat:

Iară Fericitul își cheltuia zilele și nopțile cu frații cel din limba moldovenească, Marcarie și Ilarion, dascălii, și cu cel ce știa bine limba ellno-grecească, ostenindu-se cu tălmăcirea de cărți părintești și bogoslovești, pe limba moldovenească și slave-nească. Din care cărți, când se adunau toți frații din ascultările cele din afară, și sosea postul Nașterii lui Hristos, începea a face învățatură sobornicească, în toate zilele, afară de Dumineci și sărbători, — dela săptămâna întâia a Postului, până în Sâmbăta lui Lazăr. Că adunându-se, seara, toți frații în trăpeză și lumânările fiind aprinse, venea Fericitul și șezând la locul său obișnuit, deschidea cartea cea pustnicească a sfântului Vasilie-cel-Mare, sau a sfântului Ioan Scărariul, sau a sfântului Dorotelu, sau a lui Teodor Studitul, sau a sfântului Simeon Noul Bogoslov, sau altă carte de a purtătorilor de Dumnezeu Părinți. Și într'o seară se făcea învățatură pe limba slavenească, iară într'alta pe limba moldovenească. Și când se făcea învățătura într'o limbă, frații din cealaltă limbă ce-teau Pavecernița. Iară Fericitul, făcând învățatură, îndată le și tâlcuia. Și tâlcuindu-le, aducea mărturie din sfânta Scriptură; din cea Veche și din cea Nouă și din învățăturile sfinților Părinți. Și grăia așa:

Fraților, se cuvine nouă, cu inimă înfrântă a face pocăință, după cum grăesc dumnezeieștii Părinți. Că zice Ioan al Scării: că de petrecem orice mare nevolință a noastră, toate's prefăcute și deșarte dacă nu ne am câștigat durerea inimii! Și Grigorie Sinaitul grăește: că durerea inimii și smerenia și osteneala ascultării, după puterea fiecărui, știe, cu inimă dreaptă, să facă lucrul cel adevărat! Și tot el zice: că toată lucrarea, trupească și duhovnicească, fără osteneala cea din durerea inimii, niciodată nu aduce roadă celui ce o face; pentru că nevolință este împărăția cerurilor și nevoitorii o răpesc pe dânsa, — așa grăește Domnul!...

Naționalism și Ortodoxie. Discuția asupra raporturilor dintre ortodoxie și naționalism — începută de domnul Radu Dragnea și pusă pe adevăratul ei drum de domnul Nae Ionescu — s'a împotmolit: a năvălit lumea luminată (ori altfel) și s'a ales praful de ea

Multe s'au scris în chestia asta. Mai toată lumea naționalistă, mai mult sau mai puțin ortodoxă, și prevăzută cu condei, s'a pronunțat. Și discuția s'a înfundat. Așa a fost să fie!

O recapitulare a celor ce s'au spus e inutilă: s'au spus atâtea lucruri cari n'au nici un fel de legătură cu problema. Și e explicabil: oameni, foarte cumsecade altfel, dar cari n'au *teologhisit* niciodată, au avut pretenția să rezolve o problemă de teologie. Fiindcă acesta este adevărul: *problema raporturilor dintre Ortodoxie și Naționalism este o problemă teologică*. Deci, ce lumină ar putea aduce, în atacarea acestei probleme, un om care nu știe — n'a avut cum să știe — ce este Ortodoxia. Fiindcă înțelegerea — dreapta înțelegere — a Ortodoxiei, presupune osteneală mare, de mulți ani, în acea „smerită cugetare“ de care vorbesc marii bogoslovi călugări. Să trecem, deci.

Pentru folosul nostru, al cetitorilor *Predaniei*, vom reține precizările Profesorului, făcute cu acest prilej și anume:

a. *Națiunea nu e numai categoria logică, ci și colectivitatea reală care ne definește pe fiecare din noi; locul, cadrul și principiul întregii noastre acțiuni și existențe în veac;*

b. *Naționalismul este atitudinea care trage toate consecințele îngăduite din constatarea faptului firesc și necesar că orice om aparține — fără putință de sustragere — unei națiuni;*

c. *Căci fiecare din noi nu suntem fiecare din noi, ci așa cum ne hotărăște structura comunității de destin, nația din care facem parte;*

d. *Să nu se confunde cuvântul lui Dumnezeu care este absolut, cu trăirea cuvântului lui Dumnezeu de către oameni, care trăire, fiind un fapt istoric, este relativă.*

G. Racoveanu

Mirele Bisericii din Maramureș. O mai veche hotărâre a Congresului Național Bisericesc se va plini în curând. În „*Monitorul Oficial*“ Nr. 167 din 23 Iulie 1937 a apărut decizia Consiliului de Miniștri, prin care „se înființează, sub rezerva aprobării ulterioare a Majestății Sale Regelui, pe ziua de 1 Iulie 1937, *Episcopia Ortodoxă Română a Maramureșului*, ca sufragana a Mitropoliei Bucovinei“, și prin care se mai statornicește reședința episcopală, se delimitează jurisdicțiunea eparhială și se stabilește că retribuția clerului și cheltuelile necesare înființării și funcționării noiei

episcopii vor fi suportate de Mitropolia Bucovinei, până la 1 Aprilie 1938 — după care urmează a fi prevăzute în bugetul Statului.

Implinită forma legală și asigurată — prin dărniciă și adâncă înțelegere a I. P. S. Visarion, Mitropolitul Bucovinei — și întreținerea materială, încă dela începutul toamnei s'au început pregătirile pentru organizarea eparhiei și constituirea forurilor statutare, care împreună cu Marele Colegiu Electoral bisericesc să aleagă pe episcopul Maramureșului. Alegerea se pare că se va face înainte de 1 Ianuarie, termen la care expiră mandatul actualului Congres Național Bisericesc.

O dată cu aceste pregătiri, au răsărit și pețitorii noului scaun vlădicesc, pentru că — după cuvântul Apostolului Pavel — „cine dorește episcopie, bun lucru dorește“. Candidații au pornit în noua eparhie, după angajarea voturilor. Merg din politician în politician pentru recomandații și aranjamente. Fac temeneli episcopilor eparhioți și jurăminte de credință puternicilor mitropoliți. Scotocesc pungile pentru câștigarea presei. Se fotografiază din nou, pentru alcătuirea „biografiilor“. Deslănțuesc iarăși războiul regionalist, căutând fiecare justificări pentru preferarea lui însuși.

Cei mai aprinși după vrednicia cărjei Maramureșului și după demnitatea de „prinț bisericesc“ sânt văduvoii, sau — după un cuvânt mai vechiu — „băbarii“. Starea episcopatului de astăzi încurajează toate faptele și năzuințele lor. Căci mai mult de jumătate din arhieriei cu eparhii sau fără eparhii sunt ajunși acolo din văduvie. Iar dintre aceștia o bună parte au urcat pe scaunul episcopesc de-adreptul dela tribunal, după ce divorțaseră de preotese. Eparhiile au devenit astfel moșii de arendat nepoților, ferme de crescut fetele, bunuri de închiriat neputincioșilor feciori, hânci de plătit pensiile alimentare fostelor neveste și actualelor.. Ingrijitoare la bătrânețe. Dregătoriile și oficiile eparhiale au ajuns prilejuri de înspăimântătoare târguială și furioasă licitație, pentru întreținerea familiei. Numirile și înaintările preoțești au trecut și trec pela casierile rudelor. Iară dinarul eparhiei a îngrășat zestrea ginerilor, până la scandal. Feudele au apoi avantajul că sunt îngrădite și ocrotite de autonomie, încât ministrul care cercă să deslușească ceva din afacerile episcopului este lovit cu legea peste nas. Se cunosc episcopi băbări cari au agonisit în scurt timp dela „fărăma de eparhie“ între 7 și 50 de milioane lei, numai pentru suflet; afară de zestrea fetelor și micile cheltueli de... buzunar.

Se înțelege, deci, de ce presviterul vădov — afară de neînsemnate excepții — aleargă după

„greaua sarcină” a episcopatului, după „umilința slujirii”, după „jugul” arhieriei și „voturile” călugăriei, de care se poate deslega a doua zi după investire.

Unul, dintre cei mulți, care prețuește slujirea până la moarte, jugul arhieriei și povara cârjei episcopoești, este smeritul preot dela Biserica Bradu-Boteanu din București, inspector în Ministerul Cultelor : *Mitruță Antal*.

Os de patriarh și nepot adevărat, părintele Mitruță a descins în București cu numeroasele sale surori, frați și rudeni. „Regățenii” fără suflet i-au îmbrățișat pe toți. Iar familia Antal se jertfește astăzi pentru neamul nostru și pentru Hristos în cele mai din urmă posturi bisericești: preoți la bisericile cu averi proprii, inspectori, însărcinări oficiale în străinătate, comisioane arhiepiscopoești, consilieri particulari, una sau două slujbe în cancelaria eparhială.

Statul de serviciu personal și al familiei, în slujba și pentru nesfârșita fericire a Bisericii rumânești, a îndemnat pe părintele Mitruță să desăvârșească jertfirea sa. Incât, după săvârșirea episcopului Stroie al Armatei, a candidat la episcopatul militar. Un neașteptat accident a lipsit armata și clerul militar de această prețioasă jertfire: nu se *transcrisese* încă divorțul dintre presviter și presviterul Mitruță Antal. Așa că Sinodul cu toată nesfârșita lui bunăvoință n'a putut să-și dea vot de arhieru, sfintele canoane fiind încă în vigoare, până la definitivă lor abrogare.

S'a ivit, însă, noul prilej de jertfă: episcopia Maramureșului. Ardelenii socotesc că s'au achitat de învinierea de „regionaliști” și au plătit descălicarea lor în regat — prin alegerea ca episcop militar a moldoveanului Partenie Ciopron. Au hotărât — așa dară — în soborul dela Sibiu să ceară reparații, prin alegerea celui mai inteligent dintre ardeleni, osul patriarhicesc: preotul Mitruță Antal. I. P. S. Mitropolit Nicolae al Sibiului, dând o satisfacție și sprijin nepotului, câștigă bunăvoința și poate chiar recomandarea unchiului pentru o eventuală vacanță la București. Iar prin rotație, fiecare dintre ierarhii ardeleni promovează către locuri mai bune.

Astfel, părintele Antal a desăvârșit divorțul, transcriindu-l. Jugul servirii arhieriei îl imbie. Deocamdată ia „contact” cu stărilor din Maramureș. Vrea să-și cunoască turma și să-și însemneze colaboratorii. Se vorbește chiar că cei trei mitropoliți interesați au căzut de acord asupra lui. Adunarea eparhială, croită din vreme din deputați devotați, va cere la timp Marelui Colegiu Electoral consfințirea părintelui Antal, după principiul introdus în lege și întărit de ardeleni, ca să se țină seama la alegerea episcopului de dorința

eparhiei, exprimată prin delegații săi. Și așa, înainte de sărbători chiar, Biserica ortodoxă rumână va avea pe noul său episcop de Maramureș: preotul Mitruță Antal (în călugărie, poate, altfel).

Noi, însă, nu credem. Nădăjduim, încă, în bunul simț al oamenilor, în rușinea și în frica lor de Dumnezeu.

Experiența cu cei treisprezece arhieriei văduvi actuali — și cei mai înainte de ei — s'a dovedit în Biserica rumânească înfricoșată. Necredința acestor oameni, cari abia și-au îngropat preteșele, când nu s'au divorțat adhoc de ele, sărind apoi în episcopat, a paralizat orice duh de viață, orice lucrare a lui Dumnezeu și orice călăuzire a Duhului Sfânt în Biserică. Linia pe care merge Sfântul Sinod, cu asemenea membri, de un cârd de vreme, este înfricoșată. Toată istoria bisericească de după războiu este o întrecere, ca la curse, pentru dezrădăcinarea Bisericii rumânești din ortodoxie, din sfânta și dreapta credință. N'a fost reformă mai ne bună, n'a fost târguire eretică, n'a fost vătămare de doctrină, n'a fost așezare împotriva ecumenicității, n'a fost rupere cu disciplina și cu ritualul de răsărit, cari să nu fi fost însușite de Sinodul episcopilor rumâni și impusă clerului și turmei noastre drept-credincioase. Pe de altă parte, pofta de arginți, căpătuirea rubedeniilor și nerușinatul nepotism au gătit toată buna încercare a sporului bisericesc: au gătit școala, au împiedecat îmbogățirea literaturii și traducerilor teologice, au frânt avântul și promovarea elementelor tinere, au împiedecat misionarismul și răspândirea evangheliei, au otrăvit izvoarele de înviorare monastică, au împiedecat legăturile cu frații ortodocși de pretutindeni, au pierdut prilejurile de afirmare a ortodoxiei rumânești în țările bântuite de ateism, au lăsat la meza și în părăsire fantănilor noastre de însuflețire creștină: Mormântul Domnului și Muntele Atonului. Iar scandalurile sentimentale ale unora dintre ierarhi au vătămat sporul de înduhovnicire al credincioșilor și au zămislit prin reviste, foi, jurnale și cărți de literatură, un văzduh de cadavru.

Nădăjduim deci că alegătorii, preoți și m'reni, din Marele Colegiu Electoral nu vor adăuga la șirul unor astfel de arhieriei încă unul asemenea lor. Pentru că vor lua asupra lor întreaga răspundere a ticăloșirii noastre bisericești — răspundere față de neam — pe care o vor da la timpul nu prea îndepărtat.

Nădăjduim, încă, în ieșirea din umbră și interes a celor câțiva episcopi și mitropoliți buni, pe cari li doare inima de toropeala și nimicirea din Biserică și cari în sinea și convorbirile lor se plâng și se văicăresc. Nu vor putea să frângă cercul de fier al interesaților și blestemata falangă a ardelenilor,

prin el, prin prietenii lor, prin deputații lor din congres; dar o împotrivire pe față, sinceră și cinstită, ar însemna o lecție la timp și o desolidarizare cu cei ce vor să ucidă și ce ne-amai rămas.

Nădăjdum în luminarea de-o clipă a I. P. S. Patriah, care nu poate sprijini la episcopat un nepot divorțat numai în vederea scaunului dela Maramureș, îndreptățind, nu știm a câta oară, învinuarea de slujitor al nepotismului. Și mai ales credem că va putea să biruiască în propriul său sânge și interes călcarea neconținută a sfințelor canoane, care pedepsesc pe preotul divorțat cu *caterisirea*; nu cu promovare la episcopat.

Nădăjdum și în consecuența I. P. S. Visarion Mitropolitul Bucovinei, care s'a plâns în cartea sa, „Glas în pustiu”, între altele, și de acest mare rău. Și socotim că nu a jertfit agonisita mitropoliei pentru alegerea la Maramureș a unui preot divorțat, care să fie arătat cu degetul de Uniți.

Insfârșit credem în puterea Sfântului Duh, care de va vrea va dărui Bisericii din Maramureș pe adevăratul său mire. Iară de nu, va îngădui oamenilor să completeze treimea divorțatilor din Sinod: Ghenadie — Lucian — Antal.

Șerban Popescu

Intr'un foileton al *Glasului Monahilor* , Preotul Dr. Marin Ionescu indică unele grave încercări de strâmbare a cinstitelor rândueli bisericesti ortodoxe și unele mari prostii teologice, tipărite de arhieriei, profesori de teologie, misionari și alți «advenșiști» ai teologiei.

Am căutat lucrările indicate în acel foileton și, într'adevăr, am aflat lucruri de mirare. Iată, spre pildă, părintele *Irineu Mihălcescu-Târgovișteanu* , vicar al patriahiei române, profesor la Facultatea de Teologie din București, a publicat o broșură: *Rândulala și tâlcuirea pe scurt a Sfintei Liturghii* : (E litura „Apostolul”, Buc. 1937). În care — după unele foarte aproximative tâlcuiri — pune la îndemâna ortodoxilor „Rugăciunile ce trebuie să rostească creștinul ortodox în timpul Sfintei Liturghii”.

Mostre? Iată:

„ *În timpul Heruviculul, ne rugăm astfel: Doamne Isuse Hristoase, care cruce și moarte ai suferit pentru mântuirea noastră, dă-mi lacrimi de pocăință și învrednicește-mă acum, văzând sfintele daruri puse înainte, să mă închin cu frică ție, care șezi pe scaun împreună cu Tatăl și cu sfântul Duh, și să-ți mulțumesc cu vrednice pentru toate binefacerile și cu suspinuri să mă mărturisesc Ție, Mântuitorul și Dumnezeuul nostru. Iar tu, ca un îndurat, primind acestea să-mi dai sfârșit bun vieții și să mă învrednicești a sta de-a dreapta Ta în ziua judecării și a auzi*

pulcele tău glas, zicând: „Veniți binecuvântații Părintelui meu, de moșteniți împărăția gătită vouă. Amin”.

„ *La „Pre tine te laudăm”, ne rugăm așa: Dă-ne Doamne harul și mila ta. Arată către noi mulțimea îndurărilor Tale, ca să nu fim osândiți la înfricoșata ta judecată și nu ne despărți de cel care vor sta deadreapta ta. Că a ta este puterea în veci”.*

Prin urmare, ochii, urechile, mintea și glasul credinciosului să fie străine de tot ce se petrece acolo în Sfânta Liturghie. Credinciosul vine la Altar... cu merinde la sac. El nu participă, cu mintea, cu glasul cel lăuntric la cântarea: *Pre Tine Te laudăm* ! Nu. Asta o zice « *coriști* ». Și tot așa pentru fiecare moment al Sfintei Liturghii, P. S. Irineu a gătat câte ceva.

P. S. Irineu, cel cu inima de aur (și cu cămilafca pe-o ureche) trebuie urmărit, îndeaproape.

G. Racoveanu

„ *Crimă națională* ”. Foaia canonicilor dela Blaj, „Unirea”, publică (în nr. 31) un articol cu acest titlu. Articolul face parte din seria de manifestări violente ale papistașilor din țara rumânească. Unele din aceste manifestări, purtate de bățiosul vicar al Maramureșului, Rusu, au ajuns până în parlamentul țării, unde au primit corecția cuvenită dela purtătorii de cuvânt ai Senatului.

Uneltele papistașilor dela noi sunt, însă, în criză. Furia lor nu mai cunoaște margini, ori de câte ori e vorba de organizarea și mobilizarea conștiinței acestui neam. Dela actul unirii cu Roma a unei părți dintre rumânii din Transilvania — act impus prin presiune și viclenie — domniile dela Blaj și de aiurea au stat totdeauna pe un vulcan; frica de a nu rămâne fără turmă și deci fără beneficiile și cinstirile posturilor de comandă. Iar când au constatat că revenirea la matcă a neștiutorilor și înșelaților credincioși nu se poate opri nici cu amăgiri și avantagii, nici cu amenințări și afurisenii, frica vicarilor apostolici și a canonicilor s'a transformat în teroare. Sub biciuirea acestei terori, uniții dela Blaj și București pândesc orice tendință de înviorare a conștiinței naționale rumânești, orice act de restaurare a drepturilor strămoșești, orice sentință a comandamentului patriei, orice fel de act al guvernelor, orice soi de politică a Statului rumân, orice măsură de întărire a solidarității și cugetului ortodox, orice chibzuire de gospodărire și administrație a Bisericii ortodoxe a neamului nostru. Pe toate le trec, apoi, prin cenzură și cu spiritul dialectic de proastă calitate, cu o argumentare iezuitică deformată de urmași, uniați somează Guvernul, Statul, Biserica, făcându-le declarații ridicole de războiul

confesional, prin foițele lor dela Blaj și București.

O astfel de declarație încheie articolul „Crimă națională”. Ți se sbârlește părul în cap, numai când cetești titlul. Te gândești numai decât la: înstrăinarea pământului rumânesc, la atentate împotriva capului țării, la vr'o lovitură de stat a comuniștilor, la dezarmarea oastei în vreme de războiu și la câte altele !. Nimic, însă, din toate acestea. Ci uniții numesc „crimă națională” *înființarea unei episcopii ortodoxe în Maramureș*. În multe coloane de ziar, cineva, care nu semnează, face în „Unirea” niște „constatări scurte și indiscutabile” pe marginea crimei.

În punctul b), perioada a treia, necunoscutul definește „Crima națională” astfel :

„Se implântă sediul acestei eparhii (noua episcopie ortodoxă : n. n.) în Maramureș, bine știindu-se că acolo, de veacuri, e o regiune complect unită și care, peste celelalte necazuri de care suferă, numai de sfâșieri confesionale nu mai avea nevoie. Cele câteva parohii ortodoxe, înființate în Maramureș după unire, s'au născut *în fără-delegi*. Cu mreaja ispitelor vremelnice și cu ajutorul permanent al autorităților de stat, s'a pescuit în turburări, s'au cumpărat conștiințe, s'au provocat nemulțumiri, etc., ca să se spargă marea unitate sufletească a Maramureșului. Rezultatele au rămas totuș, submediocre. Și tocmai pentru acest motiv, conducătorii ortodoxiei au decis implântarea unei vladicii în inima Maramureșului unit. Vreau puteri nouă, plătite și susținute de stat în apriga muncă a proselitismului și în sfâșierea definitivă a unității sufletești din acel colț de țară.

S'a înființat în Maramureș nu o episcopie foloșitoare ortodoxiei, ci una de stricare a bisericii unite, de proselitism păcătos și de dihonie confesională”.

Precum vedeți, asta-i „crima” care s'a săvârșit. Mai pe scurt: în Maramureșul, „de veacuri” o „regiune complect unită”, se ridică cele câteva parohii ortodoxe născute „în fără de legi” la rangul de episcopat, spărgându-se astfel „marea unitate sufletească” a acestei provincii.

Uită, însă, în furia lor, canonicii dela Blaj că înainte de „veacurile” uniate, Maramureșul a fost ținut cu totul ortodox. Astfel, chiar „cu ajutorul permanent al autorităților de stat” și cu mrejele „ispitelor vremelnice”, nu s'ar fi putut organiza „cele câteva parohii ortodoxe, născute „în fără de legi”. Căci n'aveau cine și de ce să treacă la ortodoxie. De ce nu s'au născut, chiar „în fără de legi”, parohii ortodoxe în ținuturile șasești sau săcuesti ? Iar dacă e vorba de „fără de legi”, să-și amintească belicoșii uniți de cele de pe valea Vișăului, dela Borșa, și de multe alte „turburări”,

„cumpărări de conștiințe” și „nemulțumiri”, de astăzi și din trecut.

Cât despre „marea unitate sufletească a Maramureșului”, care se sparge acum, noi știam altfel. Anume, știam că stăpânirea Austriacilor și a Rușilor a înzestrat părțile de nord ale Moldovei cu Ruteni, veniți din ținuturile învecinate ale Podoliei și Galiției. Invazia ruteană începe în a doua jumătate a veacului al XVIII-lea și capătă cele mai puternice întăriri în veacul al XIX-lea. Numărul oaspeților poftiți și cu ajutorul catolicilor se ridică astăzi la 500.000, formând masse compacte pe văile Ceremușului, Prutului, Nistrului superior și părțile Maramureșului. Cu „mreji”, „cumpărări de conștiințe” și cu „turburări”, în paguba elementului autohton, catolicii au rupt dela ortodoxie o parte din acest element slav și l-au dăruit plocon papei. Și niciodată aceste mijloace n'au fost lipsite de „ajutorul permanent al autorităților de stat”. Care-i, atunci, „marea unitate sufletească” pe care o macină înființarea episcopiei ortodoxe din Maramureș ?

Să ne ierte, dar, că noi nu știm de integritatea unei Biserici unite în Maramureș. Iar dacă totuși există această Biserică, ea nu poate să se „strice”, fie și printr'un „proselitism păcătos” și „dihonie confesională”, pentru că o Biserică adevărată și cu puteri vii nici nu se strică, nici nu se teme de proselitism ; după cum nu s'a stricat și nu a pierit Biserica ortodoxă din Ardeal, atunci când proselitismul catolic în această parte era în floare și folosea din plin „ajutorul permanent al autorităților de stat”. Dar.. să continuăm.

După ce necunoscutul definește „crima” și-i desopere fondul, caută mai departe, în același articol, să indentifice și pe criminali.

Cel din tîi dintre criminali este *Biserica ortodoxă* :

„Nu ne surprinde însă — scrie necunoscutul — nici miopia ortodoxiei belicoase. O fanatică și nedreaptă ură ține învăluite mințile conducătorilor ei, de atîta vreme. Nu mai văd clar datoriile și lipsurile bisericii lor proprii ; nu văd cât de greșită e calea pe care vreau să ajungă la unirea religioasă a tuturor Românilor ; nu înțeleg supremul înțeles creștinesc și rumânesc al păcii și al armoniei, al muncii în ogorul atîta de înțelenit al sufletului neamului, unde este lucru din belșug pentru toți. Nu ne miră, fiindcă ei sunt fanatici încorigibili”.

Pasagiul acesta plin de grațiozități pentru ortodoxia noastră și pentru înalta ierarhie a Bisericii ortodoxe este în deajuns de reprezentativ pentru „o anumită mentalitate catolică dela noi, agresivă și lipsită de măsură și de elementara bu-

hăcuviință pe care orice străin de legea noastră o datorează în chip firesc unei țări și unui neam ospitalier și tolerant", Asupra acestei mentalități s'a oprit și domnul Nae Ionescu — dela care am citat rândurile de mai sus — în articolul „*Și totuș catolicismul este inactual*” (Predania, an I, 6—7), în care scrie așa :

„Ceeace depășește puțințele mele nu numai de acceptare, dar și de înțelegere, sunt îngăduințele pe cari și le iau catolicii din România față de ortodoxie. Și nu-și dau seamă, de pildă, că desprețul pe care îl afișează, fără nici un fel de discreție, pentru biserica și credința noastră, constituie o imprudență, care în împrejurările de azi ar putea fi chiar o gravă imprudență. Tonul absolut înacceptabil, pe care se cred îndreptățiți a-l adopta acești militanți ai catolicismului, nu e numai o chestie de temperament sau de bună creștere personală, ci decurge oarecum din atitudinea principială a lor față de noi. E suficient ca undeva, în lăuntru ortodoxiei rumânești, să se ivească un efort organizatoriu, o încercare de lămurire pe care ei o bănuiesc fecundă, o tovărășie de muncă ordonată, pentru ca reacțiunea aceasta necuviincioasă să se producă; automat”.

Infecțati de aceeași mentalitate de „vardiști ai lui Dumnezeu” ca și catolicii, uniții dela Blaj coboară direct la obrășnicie.

Pasajul plin de grațiozități este, în al doilea rând, foarte interesant pentru fondul său. Glumețul necunoscut vorbește în el despre un aprig fanatism al bisericii și cărnei ortodoxe pentru „unirea religioasă a tuturor Rumânilor”. Păi — întrebăm noi — ce-și poate dori mai mult o Biserică, decât adunarea turmei sub aripile sale duhovnicești? Și ce poate fi mai sfânt pentru ea, decât întregirea spirituală a neamului său? Aceste năzuinți intră în datoriile unei adevărate Biserici, vădesc temelia dreptei credințe pe care stă, descopăr puterile sale misionare, arată îndrăzneala sa apostolică, îndreptătesc ființarea ei în sânul unui neam. Chiar cu prețul unui război confesional — care nu poate fi, pentru că n'are cu cine se bate — Biserica ortodoxă rumânească trebuie să țintească neîncetat și să desăvârșască acest proces de unificare religioasă a neamului, scoțând din cetate orice cal troian, fie el cât de arăgos. Nația rumânească nu poate decât să se bucure că ierarhii adevăratei sale credințe țin trează și urmăresc de aproape această problemă, oricât nu și-ar vedea ei de clar „datoriile și lipsurile bisericii lor proprii”. Iar uniții să știe precis că așa se va întâmpla; și într'o vreme cât mai apropiată. E firesc! Nu-i nici o „crimă”.

Și fiindcă veni vorba de „crimă”, să vedem, în continuare, pe al doilea criminal. Articolul, în alt pasaj, sună astfel :

„Statul nu se poate degrada la rolul de complice ascuns al unor halucinații care n'au altă țintă decât dărâmarea unei catedrale glorioase a neamului rumânesc. Statul nu se poate face uneltă a celor ce, din ură atavică, vreau să stingă rugul sfânt care a dat neamului nostru conștiință rumânească și i-a luminat drumul învierii, atunci când pravoslavia îl comdamnase la moarte perpetuă. Totuși Statul nostru, prin diferitele guverne liberale care i s'au perindat la cârmă, s'a dejosit la acest rol criminal”;

Iată, deci, pe al doilea criminal și feroce complice: *Statul*. Credem, dela început, că aci ascuțitul scriitor descoperă, cu toate ocolișurile lui, una din cele mai dureroase bube ale catolicismului și uneltelor sale. Această bubă este universalismul catolic, care nu admite nici măcar politicește „decât un absolut: cel al bisericii romane, care e și supra național și supra statal și supra mai știu eu ce”, cum scrie d. Nae Ionescu. Noi încă nu știm ce gândesc catolicii și uniții cu ei despre mișcările naționaliste dela noi și mai ales despre totalitarismul care începe să se închege. Catolicii și uniții lor știu însă că toate mișcările naționale sunt ortodoxe prin excelență. Și, prin urmare, unificarea națională, înseamnă și unificarea religioasă. Și nu o anumită unificare religioasă. Ci numai în spirit ortodox. Pentru că singură ortodoxia, acea „pravoslavie” de care rătăcesc canonicii dela Blaj, poate să ducă comandamentele națiunii la deplina lor creștere aci pe pământ și poate să le desăvârșască în Dumnezeu.

Ori, Statul ajutând la înființarea unui episcopat ortodox în Maramureș, crează încă un instrument de lucru pentru unificarea nației rumânești.

Unificare, ce contravine spiritului catolic și intereselor lui; unificare, ce va tăia cu siguranță așa ce leagă pe uniți cu Roma; unificare, ce va smulge bacilor apostolici turma cu cașul și gustosul ei lapte, în cazul când nu vor intra în marele staul al națiunii.

Și pentru aceasta uniții dela Blaj injură Statul și-l acuză de „crimă națională”!

Ar trebui, spre complectare, să mai stăruim și asupra celorlalți criminali: guvernul liberal și mitropolitul Sibiului, ca să completăm boxa acuzațiilor. Cităm, doar, pasagiul cu litere grase: „*guvernul liberal a fost și este complicele conștient al Sibiului în acțiunea lui de desființare a Bisericii noastre unite cu Roma*”. Și trecem la cumplita încheiere a articolului, care sfârșește așa;

„Ura matadorilor ortodocși o cunoaștem de mult. Ea nu mai poate crește. Nici puterea ei de acțiune nu mai poate spori. Complicitatea Statului cu Sibiul a fost și până acuma. Mai periculoasă însă fiind ascunsă și negată. De-acuma e pe față. Știm cel puțin cu cine avem de a face. Apărarea ne va

fi mai ușoară. Și dacă până acum rezultatul unel-
rilor a fost nul, de-acum va fi zero. Din parte-
ne, privim zimbitori la aceste manevre. Am văzut
noi alte furtuni decât această conjurație a nepu-
tincioșilor. Singurul păgubaș rămâne neamul. Va
trebui să treacă peste el noui valuri ale războiului
de ură și învrăjbită confesională. S'o aibă pe
suflet autorii".

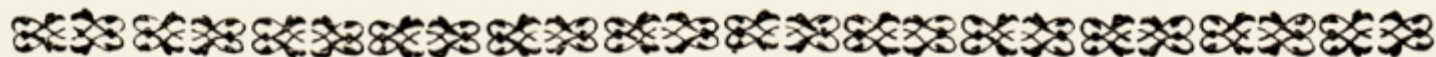
Sfârșitul acesta, în stil războinic, cu care necu-
noscutul incheie „crima națională“, seamănă cu
o scrisoare datată în Viena, Iulie 5, 1702 și adre-
sată de *Leopold cardinal Colonitz* Mitropolitului
Teodosie al Ungro-Vlahiei. În aceasta, cardinalul
scrie: „M'au mirat impertinența și îndrăsneala ta
cea mare din scrisorile tale, apărute pe la sfârși-
tul lui Maiu al anului curent și adresate prea
iubitului nostru fiu întru Hristos, Atanasie, care
prin grația lui Dumnezeu și a Scaunului Aposto-
lic este episcop al Greco-Valahilor, cari locuiesc
în Transilvania și cari sunt uniți cu Biserica Ro-
mano-catolică“.

„Atât una, cât și cealaltă, precum sunt de ofen-
sătoare pentru onoarea și puterea mea pastorală,

tot așa constituiesc pricina a multe și mari desbi-
nări și turburări între augustul și neînvinsul Im-
părat Roman și între Domnitorul vostru, al Vala-
hiei. Deci, de va fi adusă la cunoștința augustului
Impărat această îndrăsneală a ta, *nu-i este greu
să pretindă domnitorului vostru plata nesuferitei,
tale îndrăsneli și cutezante; și, astfel, să răsară.
alte turburări, pe cari tu nu ți le poți închipui*
Căci nu se poate tolera ca să fii tu mitropolit al
Transilvaniei, așa cum te numești cu îngâmfare,
nici nu poți avea oricât de mică putere la vre-
una din bisericile religiei greco-orientale. Căci
precum Domnitorul Valahiei nu poate avea nici
cea mai mică putere politică în Transilvania, așa
și tu, fără impertinență, nu poți avea putere spi-
rituală, oricât de slabă, în sus numita Transilvanie“.

Vor poate uniții dela Blaj să ne reclame, pentru
„crima națională“ din Maramureș, la vr'o mare
putere catolică și cu sprijinul ei să declanșeze la
noi un războiu confesional, așa cum amenința
cardinalul Leopold pe Mitropolitul Teodosie? Se
poate. Până atunci, păgubașul de neam „zimbește“.
Mai mult: îl trec lacrimile de răs. Căci... s'a dus
vremea de-altă dată!

smeritul Stratonic

NOTE

Cel cari se vor fi așteptat să-l vadă „injurat“
aci pe d. *Ion Nichifor Crainic*, vor încerca — îm-
preună cu dl. I. N. C. — o decepție. În strădania ei
pentru cea „ordine vie în câmpul gândirii și vieții
noastre teologice“, *Predania* n'a ales calea... injură-
turii.

Nu ne interesează, deci, aci viața și năvurile
d-lui I. N. C. Ci *știința lui teologică*. Nu ne vom
opri, așadar, asupra ingenunchierilor d-lui I. N. C.
prin diverse cărciumi; nici asupra.. succeselor sale
prin „binalele“ de pe Brezoianu.

În dovedirea cruntei ignoranțe a profesorului de
teologie *Ion Nichifor Crainic*, nu este nevoie să înfă-
țisem aci nici măcar cinstea sufletească a omului care
a spurcat totul pe unde a trecut: prietenii, altare,
steaguri.

Nici măcar asupra „nenorocirii“ cu cele 12.000 000
(bani strânși cu meșteșugul de care vorbește, de nu
mă înșel, art. 549 din „Codul Regele Carol II“) nu
ne vom opri, aci, în *Predania*. Fiindcă, vorba pă-
rintelui Popescu-Mălăești: este loc... tahăt hașșemeș,
pentru toate.

Răsplata muncii clasa I. (Sau despre memoria.)
tinerilor din Efes). Patriarhia Română, Sf. Mitropolie
a Ungro-Vlahiei, Arhiepiscopia Bucureștilor Secția
Adm. Bisericească, cu nr. 10. 129 din 30 Septembrie
1937, ordonă *Ieromonahului Dionisie Lungu* din
București, str. Barierei nr. 9, următoarele:

„Potrivit rânduelilor Bisericii Noastre, înscrise fie în
canoane, fie în legiuirile propriu zise, monahul trebuie
să rămână în chinovia sa, sub ascultarea episcopului,
întreaga viață.

Cuvioșia *Ta* nesocotești aceste reguli, trăind o viață
de libertate la oraș, unde nu pot să se așeze decât
monahii ce au funcții bisericesti sau profesionale, cu
încuviințarea episcopului locului.

Deaceia, cum Noi nu înțelegem să mai îngăduim
o asemenea stare de lucruri, invităm în modul cel mai
hotărât pe Cuvioșia — *Ta* să te întorci de îndată la
chinovia din care ai plecat, sau în caz contrar să
desbraci haina monahală.

Arătăm aici că dacă în termen de 7 zile dela primirea
sau lăsarea prezentei la domiciliul Cuvioșiei—*Tale* nu
te vei fi conformat întocmai, vom sesiza Parchetul

de lfov, spre a face uz de rigorile art. 256 din noul cod penal, prin care se pedepsesc cu închisoarea monahii găsiți în asemenea situații".

Articolul 256 din codul penal al... soborului din Niceea, la care se referă deșteptăciunea arhiepiscopăască, vorbește de „funcționarul public care după ce a fost suspendat, destituit, înlocuit, sau pus în retragere, continuă să exercite funcțiunea", sau de preoții caterisiți" și de călugării „plecoși sau excluși din mănăstiri".

Prin urmare: destituiți, caterisiți, excluși, fugiți.

Dar care este situația Ieromonahului Dionisie Lungu?

De 15 ani scoate, în București, *Glasul Monahilor*. Toți episcopii, toți mitropoliții, toți arhieriei vicari și toți consilierii sânt abonați ai Glasului Monahilor. Toți aceștia plătesc abonamentul. Mulți din ei l-au primit — în acest timp — pe ieromonah la ei la masă. Mulți l-au lăudat. Părintele Patriarh, însuși l-a lăudat pentru lucrarea pe care el, ieromonahul, o îndeplinește „în lume". Arhierul vicar al Patriarhiei, P. S. Irineu Târgovișteanul l-a lăudat, ca nimeni altul, chiar în *Glasul Monahilor*, așa zicând:

„Dacă numai câteva zeci de călugări ar mai fi la fel cu el, în toată țara, progresul ce face sectele în ademenirea fiilor bisericii noastre, ar fi repede stăvilit. Azi ieromonahul Dionisie Lungu este amenințat cu trimiterea la metania lui, adică de a fi constrâns să trăiască între zidurile mănăstirei Cernica. Pentru el personal ar fi o binefacere, căci i-ar da prilej să se odihnească de munca și frământările ce l-au costat scoaterea ziarului; pentru biserică însă, ar fi o mare pagubă, pentru că ar pierde un misionar, cum eu cel puțin nu cunosc".

Și acum, în 1937, descopăr deșteptii dela Arhiepiscopia Bucureștilor că Dionisie Lungu a fugit din mănăstire. Și-i cer, cu îndemn, „să desbrace haina monahală". Fără să-l judece pentru vreo vină, Că doar e preot. Si ca să-l poți desbrăca trebuie caterisit. Hai, curaj! Chemați-l la judecată! Nu la art 256 Cod Penal, notari de sat!

Până atunci, ordinul nr. 10. 129/937 rămâne ceiace este: o nerușinare.

Pentru părintele Il. V. F. Predania este scrisă numai pentru oameni deștepti. Ea nu cunoaște, Părinte, „solidarități" cu dracii, pentru biruirea „dușmanului comun". Ea are datoria de a aprinde tămâie când simte că „necuratul" s'apropie. Necuratul care sapă la temeliiile Altarului pentru care sfinția-ța te jertfești. (Și de la care mănânci pâine). Nu?

Ziarul „Dimineața" din 25 August a. c. publică, sub semnătura „Dimineața", articolul de fond: *Creștinism și Democrație*. Este, deci, punctul de vedere

al ziarului, în această chestiune. Care este părerea organului ovreesc în chestia asta? Ia-o:

„Egalitatea oamenilor și munca liberă, lată temeliiile creștinismului; lată și temeliiile democrației. Intre creștinism și democrație nu numai că nu este vreun antagonism, dar este o completă identitate de concepții și idei. Cine crede altfel, nu cunoaște sau nu înțelege nici creștinismul nici democrația, sau le înțelege rău pe amândouă

Așa fiind, nici ura, nici intoleranța nu pot intra în concepția creștină, cum nu pot intra nici în cea democratică. Greșelilor sunt supuși toți oamenii. Dar toleranța, indulgența, iertarea, le vindecă și le evită mai mult decât pedeapsa, c. re n'a stărpit niciodată, în niciun loc, fărădelegile. Să ierți de șaptezeci de ori câte șapte greșiților tăi, a spus Mântuitorul și rugăciunea rugăciunilor creștinești culminează în cuvintele: „și iartă-ne nouă greșelile noastre, precum și noi iertăm pe ale altora".

Concetățenii noștri de la „Dimineața", nu cred, ei, că ar trebui să lase creștinilor sarcina interpretării spuselor „Domnului nostru Iisus Cristos"? Nu vor ei să înțeleagă că sânt... chestii în care nu li-i permis lor a se amesteca?

Că, în tot cazul, lecții de creștinism nu ei au calitatea să dea?

Chiar când uzina lor stă pe locul unde, altădată, se afla Altarul bisericii Sărindarului?

Pentru C. Irod. V. Faceți o confuzie. N'a fost nici călugăr, nici frate. Alt scriitor este cel plecat. Este adevărat că a vrut să fie cleric, înainte de războiu: îl călca termenul, fatal, al încorporării. Și a cerut atunci biserica „Zlătari" din București (il trăgea așa spre zlătărie!). Dar nu i-a dat-o mitropolitul Conon, care, chemându-l să-l vadă, a spus că... prea e țigănos! (Pe atunci nu era „stegar de ortodoxie").

Pentru părintele I. P. M. Așa îi zice astăzi: Ion Nichifor Crainic. Așa se află trecut în scriptele Facultății de Teologie. Așa semnează manifestele electorale „către iubiiții noștri vlăsceni". În seminar l-a chemat *Dobre Ion*. Pe Dobre l-a schimbat — din conștiința solidarității cu „neamurile" din Bulbucata — cu sonorul dublu Crainic.

P. S. Episcop al Dunării de Jos ordonă unui preot - legionar — dela catedrala din Tulcea, următoarele:

„Slujba religioasă a Sf. noastre Biserici este o podoabă deosebită, artistică și culturală. Cântarea bisericească este plină de învățătură. De aceea, slujba bisericească ascultată cu atenție este educatoare pentru minte, încântă inima și înduplecă voința spre toată fapta cea bună. Slujba religioasă este o necesitate, pe care, în primul rînd, trebuie s'o simtă

insuși preotul slujitor și cîntăreții și, apoi, din zelul ce ei vor avea, să aprindă focul sufletului în enoriași sau în acei care, întâmplător, vor trece pe la biserică.

În orașele noastre, lumea, din zori și până în noapte, trece pe lângă sf. locașuri și ar dori bucuroasă să-și depună rugăciunea și suferința înaintea sf. Altar, unde va trebui ca preotul să fie găsit de față, pentru a i le mijloci înaintea unicului mijlocitor al mântuirii noastre, Domnul nostru Iisus Hristos.

De aceea, mai ales în orașe, trebuie ca bisericile să stea mereu deschise, iar preotul să facă sf. Liturghie, în afară de Duminică și Sărbători și în zilele de Miercuri, Vineri și Sîmbătă, aducînd jertfa cea fără de sînge pentru întemeierea și pacea a toată lumea.

Vom controla personal pe C. V. la slujbă și vom lua măsurilor convenite. Întregul personal bisericesc va fi la dispoziția C. V. pentru slujbă, în aceste zile.

Episcop † Cosma*. (Ord. nr. 4.649 din 5 Octombrie 1937).

Pentru Părintele Cosma, așadară, „slujba religioasă a Sf. noastre Biserici este o podoabă deosebită, artistică și culturală”. Tocmai de aceea trebuie oficiată mereu, pentru „a educa mintea și a încânta inima”. (Că de n’ar fi culturală și deosebit de artistică, cu ce justificare s’ar mai prezenta ea credincioșilor?)

Înțelegerea Părintelui Episcop pentru slujba sfintei Liturghii ni se desvăluie însă cinstit în ordinul pe care-l dă preotului de mir ca să liturghisească: *Miercurea, Vinerea, Sămbăta, Duminica* și la toată sărbătoarea ce va cădea *Luni* sau *Marți*.

Părintelui Cosma, care în viața sa de mai năinț a fost și preot de mir și care — ca preot de mir — a fost blagoslovit cu vre-o 8—9 copii, i-am pune, aici o întrebare: cetit-a preosfinția sa, vreodată, ce stă scris în Liturghier?. Scrie acolo așa:

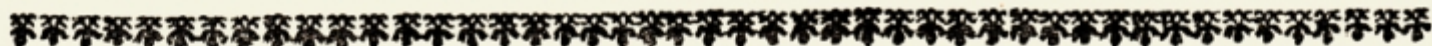
«Preoții și diaconii cari au soții sunt datorii a nu se împreuna cu ele câteva zile mai înainte de a sluji Sfânta Liturghie, precum și în acea zi». Și iarăși:

„Iară mai vîrtos cel ce are soție, să se fe-rească de împreunare și de toată dragostea trupească, pentru dragostea și cinstea Impăratului ceresc, pe care în casa și în lăcașul sufletului său l-a primit”.

Cele „câteva zile înainte” sînt, în canonică rînduială, trei. Dar după ordinul Părintelui Cosma nici două zile curate n’are preotul înaintea Liturghiei. Că preotul în cauză este *singur* la biserică.

Și iată cum arhierescul dor de răsbunare politicească (Părintele Cosma e înscris în partidul național-liberal) găsește în cale-i un serios obstacol: *ordinea canonică*.

G. R.

CĂRTI-REVISTE

Hristoitia (Bunul moral al creștinilor), care cuprinde 13 cuvinte foarte folosite de suflet, așezate pentru îndreptarea relelor obiceiuri ale creștinilor și cele mai de căpetenie porunci ale Vechiului și Noului Testament, de pururea pomenitul și prea învățatul dascăl, Nicodim Aghloritul, traducere de smeriții monahi Iona și Antonie, 1937, Tipografia „Modernă”, București. 592 pag. (fără indicarea prețului).

Cartea cuprinde: 1. Textul „aprobării Prea Sfințitului, prea înțeleptului și prea îndumnezitului, mai înainte Patriarh ecumenic D. D. Grigorie, trimisă osârdnicului autor, Nicodim, pe când acesta făcea indeletniciri în Sfântul Munte al Atonului, în sfințita și cinstita Monastire a Ivruului, în anul 1799, Decembrie 5.

2. Chipul prea învățatului dascăl Nicodim Aghloritul.

3. Prefața tîlmăcitorilor, Iona și Antonie shimonahi din Sfântul Munte Athos, din 10 Mai 1937.

4. Un cuvînt pentru cititorii de întocmirul cărții.

5. 13 cuvinte: 1. Care învață pe creștini să se întoarcă dela obiceiurile cele rele și să îmbrățișeze pe cele bune. 2. Care învață pe creștini, că

nici decum nu se cade a cînta cu organe, nici să joace și să cînte din gură.

3. Care învață pe creștini, că nu se cade să cînte din organe, să dănțuiască și să cînte din gură, la nunțile lor.

4. Care învață pe creștini că nu se cade să se facă clevetitori, vînzători și martori mincinoși.

5. Care cuprinde: a) că nu se cade creștinilor să se împodobească; b) nu se cuvine să fie mirosoși (parfumuri); c) nu se cade să uneltească dresuri; și d) că nu se cuvine să privească cu iscodire.

6. Care cuprinde, că nu se cuvine creștinilor să joace: domino, cube, cărți, lupte, alergări și nici alte asemenea jocuri; nici chiar să le privească sau orice fel de spectacole.

7. Care cuprinde: a) că nu se cade a vorbi creștinii cuvinte rușinoase; b) că nu se cade să spuie povești; și c) că nu se cade să spuie sau să facă glume și să rîdă.

8. Care spune că, toți meșterii creștini se cuvine, după Dumnezeu și fără vre-o răutate, să-și lucreze meșteșugurile lor.

9. Care cuprinde că nu trebuie creștinii să se facă vrăjitori, nici să uneltească vreun fel de vrăjire.

10. Care cuprinde: a) că nu se cade creștinilor a pricinul sminteală unul altuia; b) care sminteală se cade a o defăima; și c) că nu se cade a se sminti cineva cu ușurință.

11. Care cuprinde: 1. că orice creștin se cade a ajuta la îndreptarea și mântuirea fratelui său; 2. Orice creștin se cade a muștra pe fratele său ca să-l îndrepteze; și 3. că toți creștinii se cade a primi cu bucurie muștrările cele spre îndreptare ale fraților lor.

12. Care cuprinde: 1. în ce chip se cuvine creștinii a se duce la biserică lui Dumnezeu; 2. cum se cade a sta în ea; și 3) ce trebuie să facă după ce lasă din biserică.

13. Care cuprinde: 1. că toți creștinii au datorie să păzească toate poruncile lui Hristos; 2. ce fel de bunătăți iau cei ce păzesc poruncile; și 3. creștinii, câți calcă poruncile lui Hristos iau pagube și nenorociri mari.

Apoi: 1. Cele zece porunci, sau poruncile lui Dumnezeu, care se cuprind în Vechiul Testament, tâlcuite.

2. Cele mai de căpetenie porunci și așezămături cuprinse în Noul Testament, tâlcuite și adunate în 17 capitole.

4. Invățătura Sf. Ioan Gură de Aur, cum trebuie să facem Sfânta Cruce.

4. Rugăciune către Dumnezeu.

5. Rugăciune către Prea Sfânta Născătoare de Dumnezeu. (Din Apantismă No. 11).

6. Errata. La urmă (pag. 592) au fost pomeniți „lucrătorii sârguitori și conștiințioși” ai tip. „Moderna”. Iar pe fața a 3-a a copertei sub titlul: „Instiințare”, „Comitetul din Sf. Munte Athos” recomandă „Revista Cursurilor și Conferințelor editată de Prof. Gh. Preduț. Str. Tunari 15, București 3.

Din prefața tâlmăcitorilor aflăm și pricina pentru care, smeriții shimonahi s'au simțit îndemnați, să dea la lumină lucrarea vestitului aghiorit Nicodim: „văzând pe deoparte pe vrășmașii credinții noastre, că au mare răvnă și se silesc să distrugă obiceiurile creștinilor cele bune; iar pe de altă parte pe învățătorii și misionarii Bisericii noastre ortodoxe de răsărit tăcând, neavând la îndemână dovezi din Sfintele Scripturi, ca să le poată sta împotriva, am hotărât să traducem și să tipărim această carte foarte folositoare și prea trebuincioasă oricărui creștin, ca dintru dânsa să-și folosească nemuritorul suflet”.

Toț din amintita prefață, aflăm: „că prelații noștri de odinioară, dorind să fie tradusă această carte și în limba noastră, precum: Fericitul și pururea pomenitul Mitropolit Veniamin Costaki, I. P. S. Mitropolit Iosif Gheorghian, Ghenadie Petrescu ș. a., li s'a împlinit această dorință, pentru sfințele lor rugăciuni cele către Domnul, precum încredințază I. P. Sa Atanasie Mironescu, fost Mitropolit Prmat:

„Hristoihtla” — după cum I. P. S. Mitropolit Iosif Gheorghian a binevoit să ne comunice — cuprinde o filosofie morală, practică și un fel de cod al bunelor purtări. Această carte se preda elevilor din clasa cea mai superioară a școalelor grecești ce au funcționat în țară până pela 1840. Cartea spune că nu trebuie să glumească cineva; arată felul cum să se facă muștrarea frățescă, oprind pe creștinii să cânte în organe și din gură. Ea mai cuprinde și povețe curate de politeță; d. e.; când mergi cu un superior, să-i

dat totdeauna locul din dreapta ș. a. Nu știu dacă această carte e tradusă în l. română ceea ce ar fi de mare folos” (Precuv. celor 14 trimiteri ale Apost. Pavel pag. XXV).

Din același prefață mai aflăm că „prea evlaviosul și prea învățatul D. D. Dr. Nichifor Crainic, profesor universitar — care dorește să se tipărească toate manuscrisele sfinților Părinți din Sf. Munte — prin cinci cuvinte scrise de auritul său condei (după Apostolul) a luat apărarea smeritului Shimonah Iona Bălășescu, împăcând lumina și aducând lucrul bineplăcut la desăvârșire”, așa că autoritățile i-au prelungit îngăduința de a rămâne în țară.

„Manuscrisul s'a revăzut și stilizat de o comisie formată din d-l Gh. Preduț, profesor, și N. Bădescu-Plenița, cari sunt și membrii Comitetului de tipărire de sub președinția d-lui profesor Nichifor Crainic”.

„Traducerea s'a făcut în pustnicescul schit al Marelui Vasille din Sf. Munte Athos, ajutați cu hrană (locul neproducând nimic) de Duhovnicul Arsenie Neluș, de lângă Mănăstirea Xeropotamul”.

Cartea a fost tradusă după diferite ediții, în care, poate, se aflau greșeli.

Dorința traducătorului, shimonahul Iona Bălășescu este „ca orice cititor sau dascăl ortodox, găsindu-se ceva nepotrivit, din puțina învățătură a cuviosului, să îndrepteze greșala precum și cele de tipar — însă după Dumnezeu iar nu cu vrășmașie, zavistie și osândire.”

Părintele Ieromonah Carion Popescu, ștețagoreș, starețul Sfintei monastiri „Snagov”, „a suportat toate cheltuelile pentru tipărirea cărții”.

Cartea s'a tipărit cu sprijinul moral a comitetului de tipărire format în București din:

Președinte: D-l Nichifor Crainic, profesor universitar și membrul: P. S. S. Irineu Târgovișteanul, vicarul Sf. Patriarhii, P. Cucern. Sa. Pr. Gh. Vintilescu, directorul Sf. Sinod, Profesorul Gh. Preduț, directorul revistei „Cursurilor și conferințelor”, G. G. Dobrescu Inginer, I. F. Abagiu secretar.

Ne-o arată la pagina 589 Președintele comitetului de traducere din Sf. Munte Athos, Arhiman-dritul Antipa Dinescu.

Am desprins până aci, din cuprinsul lucrării toate datele în legătură cu cuprinsul Hristoitiiei și cu ostenitorii tâlcuirii ei în graiul românesc. Acum câteva observații critice: nu ni se indică nicăeri ediția Aghioritului pe care au avut-o înainte cuviosii tâlcuitori, ceiace socotim noi că ar fi fost foarte necesar. Mențlunea „după diferite ediții” e vagă și, oarecum, inadmisibilă.

Precizlunea, în chestiunea ediției sau edițiilor, ar fi fost obligatorie, pentru motivul că din încredințarea I. P. S. Mitropolit Atanasie Mironescu, dela pag. 7 și 8, pe care am reprodus-o mai

sus, nu reiese destul de clar, dacă „în clasa cea mai superioară a școalelor grecești, ce au funcționat în țară, până pe la 1840 s'a predat elevilor Hristoitia lui Nicodim Aghioritul" sau alte hristoitii și despre care noi avem cunoștință din studiul eruditului profesor D. Russo: Cărți de bună-cuviință în limba greacă și română, publicat în lucrarea: *Studii și Critice* (O carte asupra învățăturilor lui Pseudo-Neagoe. Răspuns unui critic. Cărți de bună-cuviință. Un catalog de manuscrise grecești) București, 1910, 123 pag. Pentru că în *Studii și Critice*, a d-lui profesor D. Russo (pag. 27—55) noi găsim toate informațiile și într-o documentare precisă cu privire la Hristoitii (căci sunt mai multe).

În treacăt, fie amintit, tot aci, găsim și adevărată traducere a cuvântului $\chi\rho\eta\sigma\tau\acute{\omicron}\theta\epsilon\iota\alpha$ — bună-cuviința — în fața căreia, cu greu, ar putea rezista traducerea curioșilor părinți: „bunul moral al creștinului". Ne-am fi așteptat dela curioșii lor la altă traducere: poate „bunul nărav", „năravul cel bun" sau „buna podoabă". „Bunul moral" nu este exact ca traducere.

Dar bună-cuviința este foarte bine tradus. Îl găsim și în cărțile noastre de slujbă: „Doamne iubite-am bună-cuviința (podoaba) Casei Tale" (rugăciunea spălării mâinilor, înainte de Proscomidie). „Sfințește pre cei ce iubesc bună-cuviința (podoaba) Casei Tale (rugăciunea amvonului).

* * *

Iată ce ne spune D-l profesor D. Russo: „una din cele mai răspândite cărți, pe care au învățat regulile de bună-cuviință generațiunii întregi, timp de câteva secole în școlile grecești, atât din România, cât și din Grecia și Turcia, a fost, cu siguranță, Hristoitia lui Antonie Vizantios. Manuscrisele care conțin această scriere sunt nenumărate (numai Biblioteca Academiei Române posedă șase, v. *Litzica*, catalogul mss. grecești, București 1909, No. 636, 7. 640, 10. 646, 12. 647, 2. 672, 2. 750, 2) iar edițiunile cunoscute sânt vre-o douăzeci în limba greacă, alături de trei prelucrări în limba română, una în limba slavonă și una în limba bulgară". (D. Russo, *Studii și Critice*, pag. 27).

„Hristoitia lui Erasm-Vizantios, fiind așa de răspândită în școlile grecești din România, s'a prelucrat și în limba română — de 3 ori — întâi de protosinghelul Naum Râmniceanu sub titlul:

$\chi\rho\eta\sigma\tau\acute{\omicron}\theta\epsilon\iota\alpha$ νέα.

Τόμος α'.

Buna obicinuință nouă

Tomul a.

α'ωκθ'

1829

Ἐν Βλαχία Δακίας

In Vlahia Dachiei

Κατὰ Νοεμ.

Pe la Noem.

Această prelucrare, versificată în limba greacă modernă și română, a rămas nepublicată până astăzi iar ms. autograf al autorului se află în Biblioteca Academiei române (No. 1487 rom., cuprinzând 17. + 168 fol.) (idem, *ibid.* pag. 41).

„A doua prelucrare în l. română, nu se știe cine a făcut-o, a treia tot versificată e făcută de Anton Pann sub titlu:

Hristoitie au școala moralului care învață toate obiceiurile și năravurile cele bune. Compuse în versuri de Anton Pan, profesorul de muzică vocală al școalelor naționale din București 1834 (Sibiu)". (idem, *ibid.* pag. 44)

Din Hristoitile cari s'au alcătuit mai târziu în l. greacă pentru uzul școalelor, d-l profesor D. Russo, se mărginește a pomeni:

„Călduza bunei creșteri sau manual pentru uzul școlărilor greci și valahi, dat la lumină cu cheltuiala prea cinstiului Domn Ioan Nicolae Darvari, Viena, tipografia Gheorghe Vendoti, 1790".

Această carte n'are nimic comun cu cartea lui Erasm sau cu prelucrările lui Râmniceanu și Pann cum au crezut Erbiceanu și Iorga. (idem, *ibid.* pag. 49).

Hristoitia lui Nicodim Aghioritul Βιβλίον Καλοῦ-μενον $\chi\rho\eta\sigma\tau\acute{\omicron}\theta\epsilon\iota\alpha$, Veneția 1803, e o carte folosită de suflet și afară de titlu n'are nimic a face cu cărțile de bună-cuviință (idem, *ibid.* pag. 49).

D-l profesor D. Russo pomeneste și alte cărți de bună-cuviință care, însă, deocamdată, nu ne interesează.

P. în urmăre, $\chi\rho\eta\sigma\tau\acute{\omicron}\theta\epsilon\iota\alpha$ lui Nicodim Aghioritul apărută la Veneția în 1803 nu se putea „predea elevilor din clasa cea mai superioară a școalelor grecești ce au funcționat în țară până pe la 1840", cum susține I. P. S. Mitropolit Atanasie Mironescu, iar traducătorii ei în limba românească, necunoscând studiul d-lui profesor D. Russo, s'au grăbit să citeze, pentru a arăta importanța cărții traduse, părerea I. P. S. Atanasie Mironescu, care se vede împede confundă Hristoitia lui Nicodim Aghioritul cu hristoitile care erau învățate în școlile grecești de până la 1840. Desigur greșala nu este atât a traducătorilor aghioriti, cât a „eleviosului și prea învățatului D. D. Dr. Nichifor Crai-nic, profesor universitar, președintele comitetului de tipărire și care dorește să se tipărească toate manuscrisele Științelor Păriași din Sfântul Munte". Dar prea învățatul „doctor" (?) se pare că este numai un figurant în toată această chestiune a traducerii Hristoitiei. De oarece, din prefață reiese că „manuscrisul s'a revăzut și stilizat de d-l Gh. Preduț, profesor, și N. Bădescu-Plenița", D. D. Dr. Nichifor Crainic, P. S. S. Irineu Mihălcescu și P. C. Gheorghie Vintilescu (cine l cunoaște?) dând numai sprijin moral" smeriților shtmonah! atoniși, care drept vorbind au fost ajutați la tâlcuire de monahul Antonie Mustaca din Sf. Munte iar la tipărire de Ieromonahul Carion Popescu dela Snagov și de alți drept măritori creștini, cari nu sunt dascăl întru Sfânta Teologie.

Nicodim Aghioritul s'a născut în 1748 (sau 1749) în insula Naxos, din care pricină i se mai zice și ó Νάξιος (vezi: Εγκυκλοπαιδικόν λεξικόν: Τόμος ένατος (Tom. IX) p. 810.

Bine ar fi fost să se fi indicat în prefață și lucrările lui Nicodim Aghioritul, tipărite până acum în românește ca: Nevăzut răsboiu, Cele 5 simțuri ale omului, Trimiterile, Pidalionul, de care nu știe prea multă lume precum și edițiile existente ale Hristoitiei ca de plidă, cea de la Hermopolis 1838, cea dela Kios 1887, precum și manuscrisele care s'ar afla întâmplător în Athos.

Cu alte cuvinte, vieața și opera Aghioritului, cât mai complectă, și care ar fi trebuit să intre în preocupările I. P. S. Irineu Mihălcescu și Dr. Nichifor Crainic, că de aceia au fost socotiți „prea învâțați dascăli” de smeritul Shimonah Iona.

..

Tălmăcirea Hristoittiei în graiu românesc, dovește evlavie și pricepere. Nepregetata râvnă a tălmăcitorilor le face, întru totul cinste, arătându-ni-l ca pe niște prea îmbunătățiți părinți și nevoitori. I-am sfătuit, numai, ca pe viitor, să se descotorosască de povara comitetelor de „onoare” care dacă nu-l încurcă, în orice caz, nu le sunt de niciun folos.

Grija cuvioșilor lor să fie mai întâi: să pună evlavie și râvnă în celace fac și să se roage Prea Curatei să le trimită cât mai mulți „sprijinitori” ca Părintele Carion. Iar dacă au nevoie de frui, cari să le lămurească unele nedumeriri, în greaua lor trudă de tâlcuitori, noi ne-am îngădui să-i trimitem la alți oameni, aceia într'adevăr „evlavioși și prea învâțați”, de care nu suntem, din mila Domnului, lipsiți, dar care pentru smerenia lor cea multă, nu iubesc împăunarea cu osteneala și vrednicile altora, precum nici șgomotul în jurul numelui lor.

*

De încheiere, „Predania” recomandă tuturor râvnilor de Hristos: călugări, preoți și mireni binecinstitori, tălmăcirea Hristoittiei al smeriților Shimonah Iona și Antonie și pe care și-o pot agoniși dela Prof. Gh. Preduș, str. Tunari 15, București 3, cu prețul de lei 200.

Șerban Popescu

Compară :

a) A. HARNACK: *L'essenza del cristianesimo* (trad. di A. Bongioanni, III-ed., Torino, 1923).

„Tradiționalismul și ritualismul, care în biserica greacă sunt strâns legate împreună, sunt, așa dar, caracterele principale ale bisericii grece; dar tocmai în aceasta se vede cât s'a depărtat ea de Evanghelie” (pp. 228, 229).

„Astfel religia s'a întors la formele înfăptuite proprii antichității și în câmpul vast al creștinătății greco-orientale, ritualismul a redus aproape la zero religia spirituală; religia, nu numai că și-a pierdut una din părțile ei esențiale, dar s'a prăbușit atât de jos, încât se poate spune: religia este cult și nimic mai mult” (pag. 243).

b) *Chemarea preoștilor noastre* (Biblioteca bunului păstor redactată de Dr. N. Bălan, Sibiu 1913) pp. 16, 17, 29, 31, 41, 42, 44, 67 :

Identitate de concepție este perfectă. De ce să ne mai mirăm când Iosif Trifa organizează „armate” cu blagoslovenie sinodală, ca apoi să fie caterisit tocmai de cei ce l-au binecuvântat.

Dr. Eusebiu R. Roșca, fost rector al Academiei Teologice „Andreiane” din Sibiu: *Monografia Mitropoliei Ortodoxe române a Ardealului*, începând dela repausarea Arhiepiscopului Mitropolit Andrei Baron de Șaguna până astăzi. Contribuții istorice. Sibiu, 1937; 310 pp. prețul 200 lei.

Arhivele Olteniei. Anul XV, No. 89—91, 224 pp., prețul 175 lei, Ramuri, Craiova.

Apare sub conducerea d-lui Prof. C. D. Fortunescu.

Din lucrările domnului Ioan C. Filitti: 1. *O psaltire de la 1817* (cu cheltuiala episcopului de Buzău Costandie Filitti) 1934.

2. *Șapte scrisori păstorești* de la mitropolitul Dositei Filitti, din anii 1793—1795. Buc. 1934.

3. *Bisericele boierilor Dedulești* din județul Râmnicul-Sărat. 1934.

4. *Inventarul episcopiei de Buzău*, metoașele sale și bisericii sf. Dumitru din București, la 1819 și 1825. Buc. 1935.

5. *O lămurire despre mitropolitul Munteniei, Cosma Popescu și biserica din Ursoaia* (Buzău). 1933.

6. *Biserica Sf. Dumitru din București* (str. Carol) 1932.

7. *Vlădica Luca* († 1629) strămoș al poetului buzoian Vasile Cârlova (1809—1831). Ed. revăzută, 1935.

8. *Neamul doamnei Neaga și mănăstirea Ani-noasa* (azi Buda) din Buzău. Ed. 1934.

9. *Din arhivele Vaticanului*. Vol. I, Documente bisericești (1353—1699), 1913.

Mircea Eliade: Lo Yoga e la spiritualità indiana. Roma 1937.

D. Fecioru; *Bibliografia traducerilor în românește din literatura patristică*. Vol. I (1611—1833) Buc. 1937.

Sf. Ioan Damăschin: *Cultul sfintelor icoane*, traducere din grecește cu un studiu introductiv, de D. Fecioru, București, 1937.

Teodor M. Popescu: *Enciclica patriarhilor ortodocși* dela 1848, Buc. 1935.

Artă și Tehnică Grafică, Buletinul Imprimeriilor Statului, caietul I, Septembrie 1937, director Alexandru D. Bunescu. Colaborează: Profesor N. Iorga, Profesor D. Gusti, Profesor C. Rădulescu-Motru, Al. Tzigara-Samurcaș, Profesor Gh. Oprescu, Profesor N. Carlojan, G. Racoveanu, Profesor Al. Rosetti, Emanoil Bucuța, Mac Constantinescu, N. Corgescu-Tistu și Inginerii; Ioachimescu, A. Sălăgeanu, E. Ballan. Caietul este împodobit cu o a-cqua-forte originală, de Gh. Petrașcu, o gravură de Gabriel Popescu, o cromotipie după Andreescu, una după Gheorghie zograf (1835), una după o splendidă icoană pe sticlă (Mântuitorul și vița de vie) etc.

Publicația face cinste artei și tehnicii noastre grafice.

Biserica Ortodoxă Română, an. IV, nr. 56. Remarcăm: „Viața Sfântului Nifon Patriarhul Constantinopolului (pp. 257—299) de Ț. Tit Sîmedrea.

din Abdera teologică

ANTOLOGHION

Din cugetările domnului Ion Nichifor Crainic, profesor definitiv la Facultatea de Teologie din București: „De unde (însă) rugăciunile noastre către sfinți?... Un citat care să susțină rugăciunea către sfinți, nu există”.

A aceluiși: „Biserica de Răsărit nu are încă un document al credinței sale definitiv. Nici „Scrisoarea Patriarhilor”, nici „Marele catechism” rusesc nu sunt complete”. (v. Nichifor Crainic, *Culbul-cu-barză*, în *Gândirea*, an. III, nr. 11).

Al aceluiși, cuvânt pentru sfintele Taine: „Evanghelia va trebui să ia locul Moltfelnicului, pentru a purifica și adânci credința”. (v. Nichifor Crainic, *Anul religios*, în „Cuvântul”, an. II, no. 47).

A aceluiși, cugetare foarte evlavioasă, pentru sfintele vase: Am celit și am avut impresia de groază că cineva a sculptat într'un potir sacru”. (v. Nichifor Crainic, *Intre guvern și Sf. Sinod*, în „Cuvântul”, an. I, no. 6).

A aceluiși, dreaptă mărturisire, pentru Facultatea de Teologie din București, și pentru duhovnicesca domnie-sale alcătuire: „Am așteptat în zadar pe băncile ei să mă frământa problema, să mă satisfacă soluția, să mă ridice flacăra elanului religios”. (v. Nichifor Crainic, *Duminica*, în „Cuvântul”, an. II, no. 77).

Al aceluiși, cuvânt pentru bogosloveasca înțelegere. „... Sunt convins că fără aceste agitații (ale Ieromonahului Dionisie Lungu n. n.), hotărârea Sfântului Sinod nu venea..., Într'adevăr, când Societatea Cenușarilor a înființat Crematoriul, Șeful văzut al Bisericii a fost consultat. Și șeful acesta văzut, care, ca pregătire teologică, e simplu doctor în litere, cu o teză despre amorurile lui Eminescu, a dat încuviințare arderii corpurilor creștine. Ceva mai mult, un așa zis Preot din București, favorit al Sanctității sale fiindcă era

cârciumar de „vin și fulcă mânăstirească” a slujit nesupărat la punerea pietrii fundamentale a crematoriului. Cenușarii, cari sunt și francmasoni, după cum înșiși se mărturisesc, au avut deci de la început convingerea că însăși Biserica ar fi de partea întreprinderii lor. Și poate că ar fi rămas cu această părere dacă nu intervenea lupta Ieromonahului Dionisie Lungu...

„Călugărul cel simplu a înțeles, ceea ce, o recunoaștem, era mai greu de înțeles și pentru D-l Dr. Gheorghian francmasonul, și pentru Doctorul în litere, specialist în amorurile lui Eminescu”. (v. „Curentul”, nr. 223 din 27 Aug. 1928).

Al aceluiși, cugetări asupra... monopolului Bisericii lui Hristos. „Monopolul pe care și-l atribue Biserica asupra lui Isus Hristos echivalează cu interdicția lui de a circula în mijlocul poporului”. (v. „Gândirea” din 5 Ian. 1923).

Din facerile aceluiși, pentru prieteșuguri și pentru năravuri. „Personal am fost până ieri în raporturi simpatice cu episcopul Romanului; de azi încolo simpatia sa m'ar dezonora: i-o arunc în nas, ca unul nelegiuit. Știu scanda-loasa lui purtare de trădător în vremea războiului, nu mă amestec în comicul istoriei lui casnice; văduvit, a trecut direct din clubul liberal pe scaunul episcopal; părea un om de cultură și de talent. Iată o circumstanță de care nu se poate bucura acel monumental dobitoc care e mitropolitul Pimen al Moldovei”, (v. „Curentul” nr. 152 din 16 Iunie 1927).

Al aceluiși, pentru nașterea unei conștiinți religioase în sânul ortodoxiei. „Știu că mare parte dintre foștii studenți la teologie, cari urmăreau cu interes ședințele din casa de rugăciuni a adventiștilor, practică astăzi, ajunși preoți, această minunată metodă de evanghelizare. E singura cale prin care se poate ajunge la crearea unei conștiinți religioase și a unei moralități în sânul ortodoxiei”, (v. „Gândirea”, an. II, nr. 77).

Din pricina mutării tipografiei noastre — și (adăogăm pentru prietenii noștri) a măririi ei — „Predania” a fost nevoită să se bucure de o vacanță mai lungă. Apărem cu numerele pe Octombrie. In curând cetitorii noștri vor avea și pe cele de pe Noemvrie.

∴

Sinodul permanent se va întruni în ziua de 22 Noemvrie c., pentru discutarea lucrărilor curente și pentru pregătirea ordinii de zi a Sinodului plenar.

∴

Sfântul Sinod plenar se va deschide în ziua de 23 Noemvrie c., pentru soluționarea ultimelor probleme ale sesiunii. Se va discuta reforma învățământului teologic. Se va ceti după aceasta decretul de închidere a sesiunii.

∴

Pentru scaunul de episcop al Maramureșului candidază: P. S. Vasile Stan, Pr. Nistor, P. S. Policarp-Morușca, Pr. D. Antal. (Și cei cari vor mai isbuti să-și transcrie sentința de divorț până la data alegerii).

∴

Numerele 1 și 2 ale „Predaniei”, fiind aproape culese, pentru retipărire, rugăm din nou pe cei ce vor să le albă să-și la osteneala de a ne anunța printr'o carte poștală.

∴

Abonații „Predaniei” sânt rugați să trimită, cât mai neîntârziat, abonamentul la revistă: sântem la nr 11 al anului I.

∴

Mitropolitul Gurie al Basarabiei este încă suspendat și sub pedeapsă. Complicitatea sinodalilor l-a adus în această stare. Aceștia însă nu puteau crede că justiția are să întârzie atât. Și deaceea, cum cei mai mulți dintre ei sunt grăbiți să ajungă pe scaunul dela Chișinău, fiind siguri de condamnarea Mitropolitului Gurie, au cerut urgentarea judecării. Sfântul Sinod a înaintat Curții de Casație o adresă în acest sens.

∴

D-l profesor N. Iorga, președintele Comisiei Monumentelor Istorice, a trimis o adresă Sfântului

Sinod, rugând pe membrii săi să contribue personal și să invite și pe preoții și credincioșii din fiecare eparhie la strângerea unui fond pentru reparația bisericii „Antim”, în vederea sărbătoririi a 220 de ani dela moartea marelui Mitropolit. Se spune că unii episcopi au trimes din toată sărăcia lor fabuloasa sumă de 1000 lei, fiecare. Ardelenii însă au răspuns că n'au fonduri.

∴

Ministerul Instrucțiunii, cu asentimentul Patriarhiei, a numit în postul al doilea de spiritual al Seminarului monahal Cernica—Ilfov pe Cuv. Ieromonah Nicodim Sachelarie, unul dintre cei mai sârguincioși absolvenți ai acestui seminar, student al Facultății de Teologie din București. S'a împlinit, prin această numire, una din cele mai arzătoare dorinți și covârșitoare nevoi: un duhovnic pentru aspra luptă lăuntrică a ucenicilor dela Cernica, pentru întrebările și marile lor răspunsuri.

∴

Mitropolitul Bucovinei, I. P. S. Visarion a dăruit pentru susținerea celor dintâi cheltueli de organizare și întreținere a căminului studenților monahi dela Antim suma de 50.000 lei. I. P. S. Visarion nu este la primul său ajutor pentru studențime în genere și pentru călugări în special. Și nu odată sprijinul său a trecut granițele eparhiei sale. Dacă această râvnă și dărnicie ar spune ceva și celorlalți episcopi l..

∴

Seminarul Central din București, una dintre cele mai vechi școale, cari a dat țării rumânești generații de cărturari și oameni destoinici, își va serba centenarul la începutul lui Decemvrie.

∴

Librăriile care cer „Predania” sânt rugate să se adreseze administrației revistei: Aleea Calimachi 5, București III.

∴

I. P. S. Patriarh Miron, a rostit, la o masă dată de un politician—de șeful unui partid de stânga—următoarele cuvinte de curaj:

„Să nu fie cu supărare dacă voi spune că sunt adânc nemulțumit că am găsit aci o biserică dezorganizată. A fost greșeala politicianilor noștri. Le cunosc toate calitățile, însă ei, crescuți în atmosfera Franței anticlericale, de după război, n'au iubit Biserica”.

∴

Prin ordine individuale preoții sunt invitați la

Protoierii pentru a primi, sub luare de dovadă, „coale speciale“ cuprinzând obligațiunile impuse de Sinod cu privire la acțiunea lor politică.

În hârnia Protoieriei, însă, pe lângă cele 4 puncte ale hotărârii sinodale, făcută la timp cunoscută pe calea presei, Delegația Permanentă a Consiliului Central Bisericesc a mai adăoga vreo 5 puncte ale sale. Așa, mai... liberale. Ca să desfigureze hotărârea sinodală. Era, se vede treaba, nevoie de tâlcuire.

∴

Încă nu s'a tras cu bldineaua peste chipurile celor doi creștini, pristăviți, strecurați, cu socoteală, în biserica sfintei Mitropolii a Ungro-Vlahiei, de pictorul Belizarie.

∴

În câteva locuri din țară, zelul autorităților civile și militare pentru menținerea ordinii, a mers până la tăierea crucilor de lemn, ridicate de tinerii cari vor a Românie creștină și naționalistă. Deci... crucea a ajuns subversivă! Au mai rămas, acum fântânile. (Că podurile se pot dărâma, drumurile curmă, casele surpă). Pentru fântâni, — pentru fântânile cu troițe — propunem otrăvirea. Nu ne-am abate nici de la tradiție. Că așa făceau strămoșii, când năvăleau Turcii: otrăveau fântânile și fugeau, apoi.

∴

Preotul Dumitru Cristescu, înnoitorul mănăstirii Arnota, a fost transferat dela episcopia Râmnicului la biserica Sfânta Vineri — Herasca din București. Încă un preot valoros în rândurile clerului bucu-reștean.

∴

P. S. Tit Sîmedrea, episcopul Hotinului, a propus în sesiunea de Iunie a Sfântului Sinod ca să nu se mai înscrie pe lista candidaților de arhiercu-vicear preoții văduvi prin divorț; iar când aceștia vor fi aleși episcopi de Marele Colegiu Electoral bise-ricesc, să fie respinși, la cercetarea canonică. Sino-dul, deocamdată, a amânat discutarea propunerii (Până după alegerea de la Maramureș).

***

În afară de candidații oficiali la episcopia Ma-ramureșului, — candidați anunțați în altă parte — poate că am avea datoria să anunțăm și noi pe cei mai vrednici. Iată monah cu chip de sfânt și de „râvna lui Ilie“, care ar pune ordine în Maramureș

și ar chema și Duhul Sfânt în Sinod: asprul *Athanasie, Starețul Izbuului*.

Dar ce te faci cu Legea de organizare, care pretinde Cuv. Atanasie să iie „doctor“ în teologie; iar acelora dintre călugări cari au titluri, le pretinde să se însoare, să divorțeze și apoi să ajungă epis-copi? ..

∴

Monahii, studenți în teologie, au isbutit, îns-fârșit, să-și aibă căminul lor. I. P. S. Patriarh a dispus scoaterea Casei Clerului și a Consiliului Central Bisericesc din locuințele bisericii „Antim“ și așezarea într'ânsele a unui cămin monahal, pentru tinerii absolvenți ai Seminarului monahal dela Mănăstirea Cernica — Ilfov, înscriși la Facul-tatea de Teologie din București. Pentru săvârșirea pravilei Chiriaria a dat spre folosire studenților monahi paraclisul bisericii „Antim“. Așa că toate bunele străduinți ale vrednicului și pilduitorului *Arhimandrit Chesariu Păunescu*, directorul se-minarului dela Cernica, se vor desăvârși în ace-lași văzduh duhovnicesc, cu același curăție și luptă, cu care a deprins pe foștii săi elevi—astăzi studenți.

∴

La mănăstirea Cheia din Prahova sânt — ca mai în toate mănăstirile din țară — puși la „păs-rare“ săteni răsvrățiți în cele ale credinții pravoslavnice: credincioși cari n'au înțeles și nu vor să înțeleagă că s'au dus vremile în care nu se știa că pământul este rotund și că se învârtește în ju-rul soarelui. Pe aceștia îi duce stăpânirea cu forța, la biserică, în fiecare sărbătoare.

Am văzut doi... troglodiți din aceștia plângând, cu fața înfundată în palme. Și mi-am adus aminte de cântarea: *La râul Vavilonului...*

Autoritățile bisericesti nu cred că sila ce se face acestor oamei îi întărește în credința lor?

Fiindcă nu violentarea poate da roade într'un câmp de nespasă gingășie. Că este rău, ce este acum, — nici vorbă? Dar cine poartă vina?

∴

Predania apare de două ori pe lună: la 1 și 15 ale fiecărei luni.

Abonamentul: 200 lei pe an.

Adresa pentru chestiuni de redacție și administrație: G. Racoveanu, A l e e a Calimachi nr. 5, București III.

